2012

ŞIRNAK

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ŞIRNAK ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

(2012)

Bu rapor İş ve Meslek Danışmanı Mehmet Salih ABAY tarafından hazırlanmıştır.

SUNUŞ

İşsizlik ülkelerin gelişmişlik seviyesi ne olursa olsun gerek sosyal gerekse ekonomik yönden bir ülkenin en önemli sorunudur. İşsizlik sorununu diğer iktisadi sorunlardan ayıran en önemli özellik, insan üzerinde yarattığı ekonomik ve sosyal etkilerdir. İşsizliğin getirdiği fakirlik, sefalet insani açıdan rencide edicidir. Bu bakımdan tüm ülkelerde fakirliğin bertaraf edilmesinin, hayat standartlarının yükseltilmesinin, adil bir gelir dağılımının yerleştirilmesinin ancak işsizlik sorununa bir çözüm getirilmesiyle mümkün olabileceği gerçeği kabul edilmektedir. Bu yüzden ülkeler istihdam artırıcı yatırım ve politikalara ağırlık vermektedirler.

İşsizlik sorununa çözüm bulmak için işgücü piyasasında doğru istihdam ve eğitim politikaları oluşturulması gerekir. İşgücü piyasasının en temel problemlerinden biri iş arayanlar ve eleman arayanlar arasındaki eşleşme problemidir. Eşleşmemenin temelinde işsizlerin işverenlerce talep edilen eğitim ve beceri düzeyine sahip olmamaları ve işçilerin önerilen ücret ve çalışma koşullarını kabul etmemeleri yatmaktadır. Bu nedenle mesleki bilgi ve beceriye sahip nitelikli eleman yetiştirilmesi konusunda, Çalışma ve İş Kurumu'nun sunduğu aktif işgücü uyum hizmetleri daha da önemli hale gelmiştir.

Açık işlerin kapatılması için kilit unsur işverenin ihtiyaçlarının karşılanabilmesidir. Bu da ancak nitelikli eleman yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır. Çalışma ve İş Kurumu kamu ve özel sektör işverenleri ile işbirliği kapsamında istihdamı artırmaya yönelik mesleki eğitim kursları, iş başı eğitim programları, girişimcilik kursları ve benzer projeler geliştirerek işgücü piyasasında etkinliğini artırmaya çalışmaktadır.

Bu etkinliğin daha da artırılması için eşleşme problemlerini ortaya çıkartacak ayrıntılı veri setlerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda 81 il itibariyle İşgücü Piyasası Talep Araştırması aynı yöntemle iller arası karşılaştırmalara da olanak sağlayacak şekilde yeniden planlanmıştır. Bu amaçla İşgücü Piyasası Talep Araştırması 10 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında Şırnak il ve ilçelerinde 10 ve üzeri işçi çalıştıran işyerlerinde tam sayım yapılarak uygulanmıştır. Araştırma sonuçları Şırnak ili işveren ihtiyacını ortaya çıkararak daha doğru istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Şırnak işgücü piyasası analiz çalışmasında emeği geçen Şırnak Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü personeline, işsizlikle mücadelede vermiş oldukları katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Vahdettin ÖZKAN

Şırnak Valisi

ÖNSÖZ

Günümüzün gelişmiş ülkeleri, işgücü piyasalarını hayatın akışına bırakmış ülkeler değil, işgücü piyasalarını, çalışma yaşamının tamamını, önceden belirlenen politikalar doğrultusunda yönlendirebilen ülkelerdir. Bunu mümkün kılan da, her türlü verinin, sağlıklı bir biçimde ve güncel olarak kayıt altında tutulabilmesidir. Bu şekilde insan gücü, eğitim ve işgücü planlamaları, sağlıklı ve güncel verilerden çıkarılan bilgilere dayanılarak yapılmaktadır.

Ülkelerin kalkınmasının temeli olan istihdamın artırılması; işsizliğin azaltılması, işgücü piyasasının geliştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır.

Ulusal politikaların oluşturulmasında ülke genelinde yapılan İşgücü Piyasası Analizleri (İPA) önem kazanırken, yerel politikaların oluşturulmasında yerel işgücü piyasası analizleri önemlidir.

Yerel işgücü piyasası analizleri bölgesel farklılıkların izlenmesi, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu gibi yerel yönetişim mekanizmalarına işlerlik kazandırılması, yerel düzeyde işveren ve iş arayan eşleştirmelerinin sağlanması, orta vadede işverenler tarafından talep edilen becerilerin işsizlere kazandırılması ve uygulanan işgücü politikalarının etkilerinin izlenmesinde son derece önemli çalışmalardır. İşgücü Piyasası Analizleri sadece mevcut beceri ihtiyaçlarını değerlendirmekle kalmaz, uzun vadeli bir bakış açısı da oluşturur. Yani gelecekteki ihtiyaçları öngörerek bu ihtiyaçlara aktif olarak yön vermeyi sağlayan istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulmasında da kilit çalışmalar, İşgücü Piyasası Analizleridir.

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesi ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu rapor bu hedef doğrultusunda Şırnak ilinin işgücü piyasasını ortaya koymak üzere hazırlanmıştır. Yayında, Şırnak ili işgücü piyasası arz boyutu, eldeki mevcut veriler, talep boyutu ise İşgücü Talep Araştırması sonuçları kullanılarak analiz edilmiştir.

İşgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve Şırnak Valiliği desteği ile uygulaması ilk kez 10 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında yapılan bu araştırma ile Şırnak ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. Araştırma 10 ve daha fazla çalışanı olan özel sektörde faaliyet gösteren tüm yerel birimlere uygulanmıştır.

Bu rapora kuşkusuz en büyük destek, değerli zamanlarını ayırarak araştırmamızı cevaplayan işverenlerimizden gelmiştir. Onların cevapları bize gelecek çalışmalarımızda rehberlik edecektir. Araştırma bilgi formunu cevaplayan tüm işverenlerimize teşekkür eder, yayının İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu, işverenler, akademisyenler ve araştırmacıların çalışmalarında yararlı olmasını dilerim.

Lezgin ÖZMEN

Şırnak - Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
ÖNSÖZ ii
TABLOLAR LİSTESİ iv
ŞEKİLLER LİSTESİ v
KISALTMALAR vi
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 5
BİRİNCİ BÖLÜM 7
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 7
İŞGÜCÜ PiYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN 7
EKONOMİK GÖSTERGELER 7
NÜFUS GÖSTERGELERİ 9
EĞİTİM GÖSTERGELERİ 11
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 13
İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 26
İKİNCİ BÖLÜM 33
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 33
AMAÇ VE YÖNTEM 33
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 36
AÇIK İŞLER 40
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 46
Grafik 34. Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri,%,2012 47
2012 YILINDA İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR 48
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 50
SONUÇ 52
KAYNAKÇA 56
EKLER 57
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 57
Ek 2- Ek 2a: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 61
Ek 2b: Tahmin ve Notasyonlar 61
Ek 2c- Araştırma Yöntemi 63
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 65
Ek 4- Ek Tablolar 70

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları 11
Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2006-2012 12
Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TRC3,2011 14
Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRC3, bin kişi, 2011..... 16
Tablo 5.Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TRC3, %, 2011..... 16
Tablo 6. İşteki Duruma Göre İstihdam, TRC3, bin kişi, 2011 17
Tablo 7. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRC3, bin kişi, 2012 22
Tablo 8. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRC3, bin kişi, 2011 22
Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRC3, bin kişi, 2011 23
Tablo 10.Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRC3, bin kişi, 2011..... 24
Tablo 11. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TRC3, bin kişi, 2011..... 25
Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012..... 27
Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012..... 27
Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012..... 28
Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012 29
Tablo 16. Açık İşlerin Dağılımı, 2012..... 30
Tablo 17. İşe Yerleştirilme, 2012 30
Tablo 18. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012 31
Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012..... 31
Tablo 20.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012 32
Tablo 21. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı,2012 32
Tablo 22. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları(2007-2012) 34
Tablo 23. Sektörlere Göre Çalışan Oranları,% 37
Tablo 24. En Fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı, % 39
Tablo 25. En Fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı, % 43
Tablo 26. İstenen Beceri ve Niteliğe Sahip Olunmayan ve Eleman Bulunmayan Meslekler, % 47
Tablo 27. Diğer Nedenler 48
Tablo 28. Kısa ve OrtaVadede Net İstihdam Artışının Sektörlere Göre Dağılım,%,2012.....50
Tablo 29. Sektörlere Göre Net İstihdam Değişim Oranı, % 51

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 1. Sektörlere Göre Bölgesel Gayri Safi Katma Değer,TRC3,2011 7
Grafik 2. Şırnak İlinde Açılan Kapanan İşyerleri Sayısı 9
Grafik 3. Yaş Bağımlılık Oranları, %, 2011 10
Grafik 4. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011 11
Grafik 5. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, , 2010 13
Grafik 6. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRC3,%,2011 14
Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRC3,%,2011 15
Grafik 8. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TRC3,%,2011 15
Grafik 9. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRC3,%,2011 16
Grafik 10.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRC3, %,2011 17
Grafik 11. Türkiye ve TRC3 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011 18
Grafik 12. Türkiye ve TRC3 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011 18
Grafik 13. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TRC3,%,2011 19
Grafik 14. Eğitim Durumuna Göre Kayıtdışılık, TRC3,%,2011 19
Grafik 15. İşteki Duruma Göre Kayıtdışılık Oranı,TRC3,%,2011 20
Grafik 16. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRC3,%,2011 20
Grafik 17. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRC3,%,2011 21
Grafik 18. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRC3,%,2011 22
Grafik 19. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TRC3,%,2011 23
Grafik 20. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TRC3,%,2011 25
Grafik 21. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı,TRC3,%,2011 26
Grafik 22. Kayıtlı İşsizler İçinde Öğrenim Durumuna Göre Kadın Payı,, %,2012 28
Grafik 23. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Şırnak,%,2012 29
Grafik 24. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012 36
Grafik 25. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012 37
Grafik 26. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,% 38
Grafik 27. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012 40
Grafik 28. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012 41
Grafik 29. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012 42
Grafik 30. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012 43
Grafik 31.Açık İşler İçin İstenen Düzeyiler,%,2012 44
Grafik 32.Açık İşlerin Karşılanmasında Tercih Edilen Yolar,%,2012 445
Grafik 33. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012 46
Grafik 34. Temininde Güçlük Çekilme,%,2012 467
Grafik 35.Sektörlere Göre NİDO,%,2012 49

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

***Bk.* :** Bakınız

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İO: işsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

2011 yılı sonuçlarına göre Şırnak ilinin %57,5'i çalışma yaşındadır. Şırnak ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. Şırnak'ta Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır.

Şırnak göç veren bir ildir. Net göç hızı binde -1.21'dir ve il, göç veren 58 il içinde en düşük net göç hızına sahip 5. ildir. Göç verdiği nüfusun en önemli bölümünü 0-14 yaş grubu oluşturmaktadır. Bu ilin doğum oranın yüksek olmasından kaynaklıdır. İlin göç hareketliliği 20-34 yaş arasında daha fazla yaşanmaktadır.

Şırnak ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu ile çalışabilir yaştaki nüfus Türkiye ortalamasına göre daha fazla pay alırken, yaşlı nüfusun payı daha azdır. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 40,3 puan üzerinde seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 5,7 puan altındadır. Bunun sonucunda da Şırnak ili toplam yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 34,6 puan üzerindedir.

15+yaş nüfusun %15,1'i okur yazar değildir. Nüfusun % 15,7'si sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%44,1) lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il Türkiye ortalamasından (%64,3) daha düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun %82,1'i, diploması olmayanların da %64,7'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece %14,8'i lise ve dengi okul mezunu, %5,6'si yüksek eğitimlidir. Ayrıca bitirilen eğitim düzeyi bilinmeyenlerin oranı çalışma nüfusun %4,6'sidir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Şırnak ilinde işsizlik oranı Türkiye ortalamasının altındadır. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle Şırnak ilinde % 11,2'dir. Buna rağmen en düşük işsizlik oranına sahip iller arasında 48. sıradadır. İşgücüne katılım oranı % 38,7'dir. İstihdam oranı % 34,4 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının altında ve yıllar itibariyle Şırnak'ta işsizlik oranının düştüğü, istihdam oranının ise arttığı görülmektedir. 2008 yılı sonuçlarına göre Şırnak'ın istihdam oranı %23,2, işsizlik oranı %22,1'dir. 2008 yılında işsizlik oranı en yüksek il Şırnak'tır.

Şırnak sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması itibariyle 81 il içinde 78. sıradadır. İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay hem düşük hem de istikrarlı değildir. Yıllar itibariyle büyük farklılık vardır. Şırnak, toplam yatırım teşviklerinden en yüksek payı % 0,8 ile 2011 yılında alırken, 2012 yılı Kasım ayı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,07'e gerilemiştir. Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. 2012 yılının sonu itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,3 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 0,9 ile madencilik yatırımlarında gerçekleşmiştir.

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Şırnak ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde ilde açılan şirketlerin kapanlardan yüksek olduğu görülmektedir. 2012 yılı Ekim ayı itibariyle ilde açılan her 101 şirkete karşılık 11 şirket kapanmıştır. Diğer bir ifade ile şirketler büyük bir devinim içindedir. Gerçek kişi-ticari işletmelerde ise devinim daha az yaşanmış, açılan her 38 ticari işletmeye karşılık 4 işletme kapanmıştır.

İşgücü Talebine ilişkin olarak 2012 yılı için yapılan araştırma sonuçlarına göre işyerleri en çok toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 40,7'si ticaret sektöründedir. Bu sektörü % 31,1 ile ulaştırma ve depolama ve % 7 ile inşaat sektörü takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri, araştırmaya cevap veren işyerlerinin beşte dördünü oluşturmaktadır. Dördüncü sırada % 5,3 pay ile imalat sektörü yer almaktadır.

Çalışanların % 82,1'i ulaştırma ve depolama, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör % 35,1 ile ulaştırma ve depolama sektörüdür. Ulaştırma ve depolama sektörünü ilde % 30,4 ile toptan ve perakende ticaret ve % 16,6 ile inşaat sektörleri takip etmektedir.

İlde çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı sadece % 3,5'tir.

Kadın çalışanların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Örneğin çalışanlarının % 41,3 ü kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmetler sektöründeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 1,3, çalışanların %28,7 si kadın olan finans ve sigorta faaliyetleri işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı % 2,3,çalışanlarının % 22,8'inin kadın olduğu konaklama ve yiyecek hizmeti sektörünün toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 2,3'tür.

Şırnak'ta erkek çalışanların sektörlere göre dağılımında ilk üç sırada ulaştırma ve depolama(%35,9), toptan ve perakende ticaret(%30,7) ve inşaat(%16,9) sektörü yer alırken Türkiye toplamında bu sıra imalat(%25,3), idari ve destek hizmetleri(%12,0) ve toptan ve perakende ticaret(%10,3) sektörü olarak değişmektedir. Şırnak'ta kadın çalışanların sektörlere göre dağılımında ilk üç sırada toptan ve perakende ticaret(%22,3), eğitim(%19,6) ve konaklama ve yiyecek hizmeti(%14,3) sektörü yer alırken Türkiye toplamında bu sıra imalat(%19,4), idari ve destek hizmet faaliyetleri(%14,9) ve eğitim(%11,9) sektörü olarak değişmektedir.

Çalışanların sektörel yoğunlaşması mesleki dağılımları etkilemektedir. Çalışanların yarısına yakını (%45,5) tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ana meslek grubunda çalışmaktadır. İkinci sırada %22,7 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, üçüncü sırada %9,1 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları yer almaktadır. Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %3,5'ini kadınlar teşkil ederken, büro ve hizmet işlerinde çalışanların %17,3'i kadın, profesyonel meslek gruplarının da %11,7'si kadındır. Buna karşılık hizmet ve satış elemanların sadece %6,2'si, nitelik gerektirmeyen mesleklerin %4,5'i kadındır.

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık iş toptan ve perakende ticaret sektöründedir. Şırnak ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler ulaştırma-depolama ve toptan-perakende ticarettir. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de toptan- perakende ticaret olmakta; ticareti ulaştırma-depolama ve idari-destek hizmet faaliyetleri sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 33,6'si toptan-perakende ticaret, %20,4'ü ulaştırma-depolama, %10'nu idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründedir. Bilgi ve iletişim, Gayrimenkul faaliyetleri, su temini; kanalizasyon atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, elektrik-gaz-buhar ile kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

İlde açık iş oranı % 2,8'dir ve bu oran % 3,3 olan Türkiye ortalamasından düşüktür.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %23,2 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılardır. Bu ana meslek grubunu %20,0 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ve %19,2 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar takip etmektedir.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek tır şoförüdür. Açık işlerin %13,6'sini tır şoförü oluşturmaktadır. Tır Şoförünü %10,0 ile temizlik görevlisi takip etmektedir. En çok talep edilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri %6,8 ile beden işçisi(genel), %4,4 ile aynı oranda pazarlamacı(satış temsilcisi) ve otomasyon sistemleri teknisyeni, %4,0 ile diğer ustabaşı/postabaşı/formenler, %3,6 ile aynı oranda garson(servis elemanı) ve reyon görevlisi, %3,2 ile kasiyer ve %2,4 ile yönetici(bilgi işlem)'dir. Açık iş sayısının en yüksek olduğu ilk on meslek toplam açık işlerin %56'sini oluşturmaktadır.

İlde açık işlerde işverenlerin aradıkları elemanlarda istenilen eğitim düzeyine verdikleri "fark etmez" cevabı dikkat çekicidir. İlde tüm açık işlerde fark etmez ve lise altı eğitim oranı % 75,5'tır. Lisans eğitimi %10,2 genel lise %7,3 meslek lisesi %4,5 ve MYO % 2,4 oranında talep edilmektedir. Çıraklık eğitimi ve yüksek lisans eğitim seviyelerini talep eden hiç bir işyeri olmamıştır. Bunun arkasında işverenlerin eğitim düzeyinden çok meslekte yeterli bilgiye sahip olmalarını istemeleri etkendir.

Temininde en zorluk çekilen meslek %28,0 oranla tır şoförüdür. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %19,8'ini otomasyon sistemleri teknisyeni oluşturmaktadır. Bu mesleği %5,1 ile pazarlamacı(satış temsilcisi) takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark minimum düzeydedir; %2,7 ile diğer ustabaşı/postabaşı/formenler ve muhasebeci, %2,0 ile beden işçisi(genel) ve pompacı(petrol rafinerisi), %1,7 ile şoför-yük taşıma, motor teknikeri ve elektrik teknikeridir.

Araştırmaya cevap veren işyerlerinin kısa ve orta vadede almayı planladıkları eleman sayısı, çıkartmak istediklerinden farklıdır. Yani ilde kısa (31 Aralık 2012) ve orta vadede (30 Haziran 2012) istihdam artışı beklenmektedir. En çok istihdam artışı bekleyen işyerleri imalat sektöründedir.

Araştırmanın uygulandığı tarihe kadar Şırnak ili 10+özel yerel birim işyerlerinde alınan eleman sayısı çıkartılan eleman sayısından fazladır. Elektrik, mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler, toptan ve perakende ticaret, idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörlerinde net istihdam azalışı vardır. Yani bu dört sektörde çıkışlar girişlerden fazladır.

Net istihdam değişim oranı (NİDO) orta vade ve kısa vade oranları birbirine çok yakındır. Kısa vade oranı % 4,6, orta vade oranı % 4,5'tir. Diğer bir ifade ile kısa vadede işverenlerin gelişme beklentisi daha fazladır.

Net istihdam değişiminde lokomotif olan iki sektör ulaştırma-depolama ve inşaat sektörleridir. En fazla çalışanı olan ikinci sektör konumundaki ticaret sektöründeki istihdam değişimi inşaat sektörünün altında kalmıştır. Mevsimsellik göz önünde bulundurulduğunda inşaat sektöründeki hareketlilik olağandır. Net istihdam değişiminin %83,1'ü ulaştırma ve depolama sektöründe, %65,8'i da inşaat sektöründedir.

İl net istihdam artışının sektörel dağılımı Türkiye'den farklıdır. Türkiye sonuçlarında net istihdam artışının en fazla olduğu sektör idari ve destek hizmet faaliyetleridir. İkinci sırada imalat, üçüncü sırada konaklama ve yiyecek faaliyetleri gelmektedir. İlde en fazla net istihdam artışı sağlayan sektör olan ulaştırma ve depolama sektörü Türkiye sıralamasında 10. Sırada; ikinci sektör olan inşaat sektörü Türkiye sıralamasında 4. sırada; ilde üçüncü sırada olan madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki net istihdam artışı Türkiye'de 14. sıradadır.

Kısa vadede Türkiye'de en fazla net istihdam artışı bekleyen sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. Tüm net istihdam artışı beklentisinin %23,5'i bu sektörden kaynaklanmaktadır. İmalat sektörü net istihdam artışının %20'sini, konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyeti %12'ünü oluşturmaktadır.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör yine ulaştırma ve depolama sektörüdür. Toplam istihdam artışının %43,9'u ulaştırma ve depolama sektöründen kaynaklanmaktadır. Toptan ve perakende ticaret toplam artıştan %28,9'lik pay almaktadır. Mevsimsellik nedeni ile Aralık ayında net istihdam artışı %9,6 olan inşaat sektöründe Haziran ayında istihdam artışı beklenmektedir. Net istihdam artışının %11,9'u inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır. 30 Haziran itibariyle net istihdam azalışı bekleyen hiç bir sektör yoktur.

Türkiye'de orta vadede net istihdam artış beklentisinin %25,8'i imalat sektöründen; %16,7'si idari ve destek hizmet faaliyetlerinden;%12,7'si toptan ve perakende ticaret sektöründen kaynaklanmaktadır.

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe %21,4 olan NİDO, idari ve destek hizmet faaliyetlerinde ise sıfırdır. Kısa dönemde mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü genişlemeyi hedeflerken, idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe yer alan işyerlerinde herhangi bir değişim beklenmemektedir. Lokomotif sektör olan ulaştırma ve depolama sektöründeki net istihdam değişim oranı %5,3 iken, ticaret sektörünün de NİDO değeri %5,3'tür.

30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı %4,5' tir. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör yine mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe %21,4 olan NİDO, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerinde ise %12,0'dir. Kısa dönemde mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü genişlemeyi hedeflerken, küçülmeyi beklediğimiz sektör bulunmamaktadır. Lokomotif sektör olan ulaştırma ve depolama sektöründeki net istihdam değişim oranı %5,6 iken, ticaret sektöründe %4,3 tür.

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam artış beklenti oranı %4,6 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 0,1 puan azalış göstererek 4,5'e düşmüştür. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam beklenti oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmektedir.

GİRİŞ

Şırnak ili işgücü piyasası analiz raporunun nihai hedefi ilin işgücü piyasası arz ve talep boyutunu birlikte ele alarak, arz ve talep arasındaki eşleşme problemlerini ortaya çıkartmak ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak önerileri oluşturmaktır.

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle de zamanında doldurulamamaktadır.

İller bazında etkin bir işgücü piyasası analizi için, illerin arz ve talep yapısını aynı dönem itibariyle yansıtan arz ve talep verilerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda ideal olan, il işgücü piyasasının her iki boyutunu ortaya koyan araştırmaların eşanlı yapılmasıdır. Böyle bir çalışmanın gerek işgücü gerekse mali açıdan yaratacağı büyük yük dikkate alındığında, pratik bir çözüm işgücü piyasası arz analizlerinde mevcut veri setlerinin kullanımıdır. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hane halkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir.

İşgücü talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda değişik yöntemlerin kullanılması sonucu, hem illerin işgücü piyasalarının yıllar itibariyle değişimlerinin izlenmesinde hem de iller arası karşılaştırmalarda problemler yaşanmıştır. Problemlerin giderilmesi için tüm iller için standart bir talep araştırması uygulanması ve işgücü piyasası analiz raporunun yazımı kaçınılmaz olmuştur.

Bu amaçla Şırnak ili için 10 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

Bu Rapor üç bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölüm, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.
İkinci bölüm, İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Şırnak işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.
Üçüncü bölüm Şırnak işgücü piyasası arz ve talep yapılarını birlikte ele almakta ve özellikle talep araştırması sonuçlarından yola çıkarak, İŞKUR istatistikleriyle birlikte ilin işgücü piyasasını

değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular ışığında işgücü piyasasının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır.

Tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarınawww.iskur.gov.tr adresi üzerinden erişebilirseniz.

BİRİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü arz analizlerinde kullanılan veri setlerinden nüfus ve eğitim göstergelerini iller itibariyle ve yıllık bazda bulmak mümkün iken ekonomik yapı ve işgücü piyasası veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel (İBBS 2 bölgeleri)[1] veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik indeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bölgesel göstergelerin, kapsadığı illeri temsil ettiğini söylemek her bölge için geçerli olmayabilmektedir ve bölge istatistikleri kullanılarak yapılan yorumlarda bu hususa dikkat edilmelidir.

Bu durum Şırnak ilinin yer aldığı TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt illerini içeren bölge) için de geçerlidir. Siirt ile Şırnak benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında yer alırken, Mardin ve Batman daha üst sıradadır.[2] Bölgede gelişmişlik sıralaması itibariyle en az gelişmiş il, 78. sırada olan Şırnak'tır. Siirt 77. sırada yer alırken, Mardin 74. ve Batman 70. sırada bulunmaktadır.

Arka plan veri setlerinin diğer bir problemi de verilerin güncel olmaması ve daha önce üretilen bazı veri setlerinin de artık üretilmemesidir. Örneğin illerin işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranları en son 2010 yılında yayınlanmış ve raporda bu veriler kullanılmıştır.

EKONOMİK GÖSTERGELER

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyo-ekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. Ekonomik veri setinin önemli bir bölümünü il ve hatta bölgesel bazda bulmak mümkün değildir.

İlin ekonomik gücünü gösteren temel gösterge illerin milli geliridir. TÜİK illerin milli gelir hesaplamasını 2001 yılından itibaren yayınlamamaktadır. Bu serinin yerine üretilmeye başlanan katma değer ve yıllara göre gelişimini gösteren istatistikler 2008 yılından bu yana üretilmemektedir. Son yıllara ait verinin eksikliğine rağmen, bu kısımda bir fikir vermesi amacıyla veri değerlendirmede kullanılmıştır.

Şırnak ilinin yer aldığı bölgede Gayri Safi Katma Değer[3] itibariyle hakim sektör % 55,8 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 31,2 ile sanayi yer almaktadır. Tarım sektörü, % 13 ile en az paya sahip

---

[1] Bölgesel sınıflama üç düzeyden oluşmaktadır. İlk aşamada idari yapıya uygun olarak 81 il, 3.düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması ile 26 birim 2. Düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır.

[2] İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına ilişkin en son çalışma Kalkınma Bakanlığı tarafından 2011 yılında yapılan çalışmadır. Çalışma; demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişe bilirlik ve yaşam kalitesi olmak üzere 8 alt kategoride 61 değişken ve temel bileşenler analizi kullanılarak hazırlanmıştır.

[3] İl ekonomisinin en önemli göstergesi olan İllerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri 2001 yılından itibaren hesaplanmamaktadır. Bu serinin yerine üretilen Gayri Safi Katma Değer İstatistiklerinin en son yayınlanma yılı

sektör olmasına rağmen bölge Gayri Safi Katma Değeri içindeki payı Türkiye ortalamasından 5 puan daha yüksektir.

Bölgede kişi başı yaratılan katma değer 4.882 liradır. Bu değer ile bölge, kişi başına Türkiye'de yaratılan katma değerden % 60 daha az katma değer yaratmaktadır. Bu değerle Şırnak'ın da içinde bulunduğu TRC2 bölgesi NUTS 26 bölgeleri içerisinde 22. sıradadır.

Grafik 1.Sektörlere göre Bölgesel Gayrı Safi Katma Değer, TRC3, 2011

Bölgenin gelişme hızı geçen dört yıllık sürede % 84 ile Türkiye ortalaması üstünde gerçekleşirken en az gelişme gösteren sektör tarım, en fazla gelişen sektör ise sanayi sektörü olmuştur. Bunun sonucunda bölgede 2004 yılında % 21,2 olan tarımın payı 2008 yılında % 13,0'e gerilemiş, % 23,1 olan sanayinin payı % 31,2'ye yükselmiştir.

İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay hem düşük hem de istikrarlı değildir. Yıllar itibariyle büyük farklılık vardır. Şırnak, toplam yatırım teşviklerinden en yüksek payı % 0,8 ile 2011 yılında alırken, 2012 yılı kasım ayı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,07'e gerilemiştir.

Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. 2012 yılının sonu itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,3 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 0,9 ile madencilik yatırımlarında gerçekleşmiştir.

2011 yılı olup, 2008 yılı değerlerini içermektedir. 2009 yılı değerlerine ilişkin veri seti henüz yayınlanmamıştır. Serinin başlangıç yılı 2004 yılıdır.

Grafik 2. Şırnak İlinde Açılan Kapanan İşyerleri Sayısı

Kaynak: TOBB

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Şırnak ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde ilde açılan şirketlerin kapanlardan yüksek olduğu görülmektedir. 2012 yılında ilde açılan her 101 şirkete karşılık 11 şirket kapanmıştır. Diğer bir ifade ile şirketler büyük bir devinim içindedir. Gerçek kişi-ticari işletmelerde ise devinim daha az yaşanmış, açılan her 38 ticari işletmeye karşılık 4 işletme kapanmıştır.

NÜFUS GÖSTERGELERİ

İlin demografik yapısı, yani çalışma yaşı nüfusun yaş ve eğitim dağılımı, aldığı ve verdiği göç gibi veriler işgücü piyasasını şekillendiren en önemli unsurlardandır.

2011 yılı sonuçlarına göre Şırnak ilinin nüfusu 457.997 olup[4], ilde 240.487 erkek, 217.517 kadın yaşamaktadır. 15+yaş 263.381 kişidir. Çalışma yaşı erkek nüfus 140.510, kadın nüfus 122.871'dir. Şırnak ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. 2011 yılı sonunda Türkiye ortalamasında nüfusun % 77'si il/ilçe merkezlerinde ikamet ederken, Şırnak'ta bu oran % 63,4'tür. Diğer bir ifade ile Şırnak'ta Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır. Ayrıca 2012 yılında Şırnak ili nüfusu artarak 466.982 kişi olmuştur.

2011 yılı verilerine göre Şırnak ilinin nüfus yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu ile çalışabilir yaştaki nüfus[5] Türkiye ortalamasına göre daha fazla pay alırken, yaşlı nüfusun payı daha azdır. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları[6] da Türkiye

[4] TÜİK; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları
[5] 15-64 yaş grubu
[6] Yaş bağımlılık oranı: Çalışan (15-64) her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+) kişi sayısıdır.

ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 40,3 puan üzerinde seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 5,7 puan altındadır. Bunun sonucunda da Şırnak ili toplam yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 34,6 puan üzerindedir.

Grafik 3. Yaş Bağımlılık Oranları, %, 2011

Kaynak: TÜİK, ADNKS

2012 yılı verilerine göre ilin nüfusu artmışken 2011 yılında Şırnak önceki iki yılda göç vermiş bir ildir. 2011 yılı Net göç hızı binde -1.21'dir ve il, göç veren 58 il içinde en düşük net göç hızına sahip 5. ildir. Göç verdiği nüfusun en önemli bölümünü 0-14 yaş grubu oluşturmaktadır. Bu ilin doğum oranın yüksek olmasından kaynaklıdır. İlin göç hareketliliği 20-34 yaş arasında daha fazla yaşanmaktadır.

15+yaş nüfusun %15,1'i okur yazar değildir. Nüfusun % 15,7'si sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%44,1)[7] lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde il, (% 75) Türkiye ortalamasından (%64,3) daha düşük bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun % 82,1'i, diploması olmayanların da % 64,7'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece %14,8'i lise ve dengi okul mezunu, %5,6'si yüksek eğitimlidir. Ayrıca bitirilen eğitim düzeyi bilinmeyenlerin oranı çalışma nüfusun %4,6'sidir.

[7] Lise altı eğitimliler ilkokul, orta okul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

Grafik 4. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011

Kaynak: TÜİK,ADNKS

EĞİTİM GÖSTERGELERİ

İlin istihdam göstergeleri açısından ilköğretimden ortaokula ve ortaokuldan yükseköğretime geçişte görülen okuldan ayrılmalar çok önemlidir. Okuldan ayrılan genç nüfus potansiyel işgücüdür. Bu kesim ilk kez iş arayan kesim olarak öncelikle potansiyel işsiz olarak işgücü piyasasına giriş yapacak, iş bulan kesim de istihdamda yer alacaktır. Bir kısmı ise işgücü piyasası dışında yer alacaktır.

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları

	Ilköğretim			Orta öğretim			Mesleki ve teknik orta		
Öğretim yılı	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun
Toplam									
2010/2011	113.154	13.452	9.850	27.601	3.536	1.726	8.224	2.165	1.379
2011/2012	113.243	13.288		29.632	3.646		9.615	2.755	
Erkek									
2010/2011	57.929		5.409	17.732	2.061	1.144	4.861	1.361	741
2011/2012	58.082	6.838		18.227	2.025		5.581	1.648	
Kadın									
2010/2011	55.225		4.441	9.869	1.475	582	3.363	804	638
2011/2012	55.161	6.450		11.405	1.621		4.034	1.107	

Kaynak: MEB

Şırnak ilinde 2010/2011 döneminde ilköğretimden mezun olan 9.850 öğrenciden 5.701'i genel ve mesleki ve teknik orta öğretim olmak üzere orta öğretime devam etmektedir. İlköğretimden mezun olan öğrencilerin % 42,1'ine karşılık gelen 4.149 öğrenci eğitim hayatından tamamen ayrılmıştır. İlköğretimden ayrılma oranı % 15,3 olan Türkiye oranın çok üstündedir. Özellikle bayanlarda bu oran %68,8 ile çok yüksektir.

Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2006-2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam
2006/2007	12.878	4.817	17.695	2.142.218	1.244.499	3.386.717
2007/2008	13.290	4.195	17.485	1.980.452	1.264.870	3.245.322
2008/2009	18.207	5.541	23.748	2.271.900	1.565.264	3.837.164
2009/2010	22.477	6.685	29.162	2.420.691	1.819.448	4.240.139
2010/2011	27.601	8.224	35.825	2.676.123	2.072.487	4.748.610
2011/2012	29.632	9.615	39.247	2.666.066	2.051.220	4.717.286

Kaynak: MEB

Orta öğretime kayıt olanlar sayısı yıllar itibariyle incelendiğinde hem Şırnak hem de Türkiye için dikkat çeken husus mesleki ve teknik ortaöğretime kayıtlı olan öğrenci sayısındaki artıştır. Hem genel orta öğretime kayıtlı olan öğrenci sayısı hem de mesleki ve teknik orta öğretimde yıllar itibariyle sürekli yükseliş vardır. Yıllık ortalama artış hızları dikkate alındığında Şırnak ilinde genel orta öğretim artış hızı Türkiye artış hızından daha yüksek iken, mesleki ve teknik orta öğretim hızı Türkiye ile paralellik göstermektedir.

GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirmek için kullanılacak başlıca kaynak TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketleridir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Şırnak ilinde işsizlik oranı Türkiye ortalamasının altındadır. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle Şırnak ilinde % 11,2'dir. Buna rağmen en düşük işsizlik oranına sahip iller arasında 48. sıradadır. İşgücüne katılım oranı % 38,7'dir. İstihdam oranı % 34,4 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının altındadır. Nüfus ve konut araştırması kapsamında 2011 yılı için elde edilen il düzeyinde işgücü piyasası verilerine ilişkin Ek 4'te özet bir tablo verilmiştir.

Grafik 5. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, 2010

Kaynak:TÜİK,HİA

İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının biraz altında ve yıllar itibariyle Şırnak'ta işsizlik oranının kısmen azaldığı, istihdam oranının ise arttığı görülmektedir. 2008 yılı sonuçlarına göre[8] Şırnak'ın istihdam oranı % 23,2 işsizlik oranı % 22,1'dir. 2008 yılında işsizlik oranı en yüksek il Şırnak'tır.

Hanehalkı İşgücü İstatistiklerinde işgücü piyasası verilerinden işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı dışında kalan diğer tüm göstergeler bölgesel bazdadır. Yani veriler sadece Şırnak iline ilişkin olmayıp İBBS 2-TRC3 bölümlenmesi çerçevesinde Mardin, Batman, Siirt illerini de kapsamaktadır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketlerinin doğrudan Şırnak iline ilişkin bilgi vermemesi ve Şırnak ile birlikte Mardin, Batman ve Siirt illerinden edinilen bilgilerin toplamı üzerinden bir değerlendirme yapılması, analizlerde göz önünde bulundurulmalıdır.

Bölge 15+yaş kurumsal olmayan nüfus 1.234 bin kişidir.[9] ve bu nüfusun % 27'si okur yazar değildir. % 55'i lise altı eğitimlidir. % 12'si lise ve dengi okul , %6'si yüksekokul mezunudur. Çalışan 365 bin, işsiz 54 bin, işgücü dışı nüfus 816 bin kişidir.

[8] TÜİK il düzeyinde temel işgücü göstergelerini 2008 yılından itibaren yayınlamaktadır. En son haber bülteni 24/06/2011 tarihinde yayınlanmıştır ve 2010 sonuçlarını içermektedir. 2011 yılı için henüz yayınlanmamıştır.

[9] TÜİK kurumsal olmayan nüfusu okul, yurt, otel, huzurevi, hasta hane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfus olarak tanımlamaktadır.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TRC3,2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü dışı
Okuma yazma bilmeyen	333	27	4	303
Lise altı	672	216	32	424
Lise	157	68	11	78
Yüksekokul	72	54	7	11
Toplam	1.234	365	54	816

Kaynak: TÜİK,HİA

İstihdam

Bölge istihdam oranı % 29'dur. Her 100 erkekten 54'ü her 100 kadından 7'si (%7,2) çalışmaktadır. Erkek istihdamı oranı % 65,1 olan Türkiye ortalamasından 11,1 puan düşük iken, kadın istihdam oranı Türkiye ortalamasından (%25,6) 18,4 puan düşüktür. Bölge kadın istihdam oranı Türkiye ortalamasına göre çok düşüktür.

Grafik 6. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim seviyesi ile istihdam arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları bölgede de yükselmektedir. Eğitim düzeyi ve istihdam arasındaki pozitif ilişki özellikle kadınlarda daha belirgindir. Okuryazar olmayanlarda %8 olan istihdam oranı, lise altı eğitimlilerde %32,1'e, lise ve dengi okul mezunlarında %43,7'e yüksekokul mezunlarında %75,8'a yükselmektedir. Kadınlarda lise altı eğitimlilerde %6,7 olan istihdam oranı 56,9 puan artarak yüksek eğitimlilerde %63,6'ya, erkeklerde 27,1 puan artarak %52,9'dan % 80'a yükselmektedir.

Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Türkiye ortalamasında kadınların çoğunluğu (kadın istihdamının %57,8'si) tarım dışı sektörlerde çalışmaktadır. Bölgede durum buna paraleldir. Kadınların % 65,2'si tarımda dışı sektörde çalışmaktadır. Bölge istihdamında hakim sektör tarım dışıdır. Çalışanların %83'ü tarım dışı sektöründedir. Bu oran Türkiye ortalaması olan % 74,5'in üzerindedir. Erkeklerin çoğunluğu (%85,6) tarım dışı sektörlerde çalışmakta, bu oran Türkiye ortalaması olan % 81,3'ün üzerindedir.

Grafik 8. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım ve Tarım Dışı Dağılımı,TRC3,%,2011

Kaynak:TÜİK,HİA

Bölge istihdamının % 7,4'ünü okuma yazma bilmeyenler oluştururken, % 59,2'sini de lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının istihdamdaki oranı % 39,2, yüksek eğitimlilerin oranı da % 14,8'dir.

Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRC3, bin kişi, 2011

	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim	Toplam
Tarım	15	46	1	0	62
Sanayi	5	58	16	3	82
Hizmet	7	112	51	51	221
Toplam	27	216	68	54	365

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede düşük eğitim seviyesinde olanlar ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin %56'si tarım sektöründe çalışırken, lise altı eğitimlilerin de %21'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Buna karşın lise ve yüksek eğitimlilerin tercih ettikleri sektör hizmetler sektörüdür. Lise eğitimlilerin % 75'i, yüksek eğitimlilerin de % 94'ü hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Grafik 9. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek istihdam oranı erkeklerde 25-34 ve 35-54 yaş gruplarındadır. Kadınlarda en yüksek istihdam oranı 25-34 yaş grubudur. Bu yaş gruplarını 15-19 yaş grubu takip etmektedir. Cinsiyetler arası fark çok fazladır.

Tablo 5.Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TRC3, %, 2011

	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	Toplam
Toplam	15,0	26,5	40,0	41,8	12,8	29,6
Erkek	21,5	51,4	73,9	74,9	26,4	54,0
Kadın	8,6	8,4	9,2	6,7	1,8	7,2

Kaynak: TÜİK,HİA

Toplam çalışanların %70,1'i ücretli veya yevmiyelidir ve bu oran, %62 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. İstihdamın %23,6'i kendi hesabına veya işveren olarak çalışmaktadır. Bölgede çalışanların %6,3'ü ücretsiz aile işçisi iken bu oran Türkiye'de %14' dür.

Grafik 10.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRC3, %,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

İşteki durum ve istihdamın sektörel dağılımı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin %25,7'si işveren veya kendi hesabına çalışırken, bu oran kadınlarda %8,7'ye gerilemektedir. Buna karşın ücretsiz aile işçisi olarak çalışan erkeklerin oranı %4,4 iken, bu oran kadınlarda %19,6'ya çıkmaktadır.

Tablo 6. İşteki Duruma Göre İstihdam, TRC3, bin kişi, 2011

	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam
		ERKEK		
Ücretli veya yevmiyeli	7	67	149	223
İşveren veya kendi hesabına	31	12	40	83
Ücretsiz aile işçisi	8	1	6	15
Toplam	46	80	195	321
		KADIN		
Ücretli veya yevmiyeli	6	2	24	32
İşveren veya kendi hesabına	2	0	2	4
Ücretsiz aile işçisi	8	2	1	11
Toplam	16	4	27	47

Kaynak: TÜİK,HİA

Erkek istihdamında hakim sektör hizmetlerdir. Çalışan her 100 erkekten 61'i hizmetler sektöründedir. İkinci sırada %24,9 ile sanayi sektörü yer almaktadır. Kadın istihdamında da hakim sektör, hizmet sektörüdür. Çalışan her 100 kadından 58'i hizmettedir. İkinci sırada % 34 ile tarım sektörü yer almaktadır.

Toplam istihdamın % 22,8'i sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %59,2 iken, sanayi sektöründe çalışanların %77'sini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %19,5'i lise ve dengi okul mezunu, %3,7'si de yüksekokul mezunudur.

İstihdamın mesleki dağılımında hizmet sektörünün istihdamdaki ağırlığına paralel olarak hizmet pozisyonunda çalışanlar ilk sıradadır. Çalışanların % 23'i nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır. İkinci sırada %16,4 ile hizmet ve satış elemanları gelmektedir. Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ile sanat ve ilgili işlerde çalışanlar % 11,8 ağırlığındadır.

Kayıtdışı İstihdam

Bölge istihdamının % 57,4'ü kayıt dışındadır. Bölge kayıt dışı çalışma oranları itibariyle ilginç bir yapıya sahiptir. Hem tarım hem de tarım dışı sektörlerde kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Bölgede toplam istihdamın %17'si tarımda iken, bu oran Türkiye ortalamasında %25,5'tir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı %49,2, tarım sektöründe %96,8'dir.

Grafik 11. Türkiye ve TRC3 Tarım ve Tarım dışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede kayıt dışılığın en fazla olduğu tarım dışı sektör sanayi sektörüdür. Sanayi sektöründe %61,5 olan kayıt dışı çalışma oranı hizmetler sektöründe %44,3'e gerilemektedir. Sanayi ve hizmetler sektöründe kayıt dışı çalışma oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Bunun nedeni sanayi ve hizmetler sektöründe çalışanların daha düşük eğitimli olmasıdır. Sanayi sektöründe çalışanların %77'si lise altı eğitimli ve hizmet sektöründe çalışanların da %54'ü lise altı eğitimlidir.

Grafik 12. Türkiye ve TRC3 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Kadınlarda kayıt dışı istihdam oranı erkeklerin kayıt dışı oranından fazladır. Erkeklerde %57,1 olan kayıt dışı çalışma oranı kadınlarda %58,6'ya yükselmektedir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranlarında cinsiyetler arası fark tarımdaki gibi fazla değildir. Tarım dışında erkeklerin %50,6'sı, kadınların da %36,7'si kayıt dışı çalışmaktadır. Tarım sektöründe erkeklerin %95,7'si, Kadınların da %100,0'ü kayıt dışı çalışmaktadır.

Grafik 13. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Kayıtdışılık ile eğitim arasında negatif ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kayıtdışı çalışma azalmaktadır. Erkeklerde %57,1 olan kayıt dışı çalışma oranı kadınlarda % 58,7'ye yükselmektedir.

Grafik 14. Eğitim Durumuna Göre Kayıtdışılık, TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede en yüksek kayıt dışılık oranı %100 ile okuma yazması olmayan kadınlardadır. Bu eğitim seviyesinde erkeklerde kayıt dışı çalışma oranı %88,2'dir. Lise altı kayıt dışılık oranı erkeklerde %73,3 kadınlarda %80'dır. En düşük kayıt dışı çalışma oranı %5,5 ile yüksek eğitimlilerdedir. Bu eğitim seviyesinde erkeklerde kayıt dışı çalışma oranı %4,8 kadınlarda kayıt dışı çalışan kimse yoktur.

Yıllar itibariyle kayıt dışılıkta iyileşme vardır. Tüm Türkiye'de kayıt dışılıkla yapılan mücadele bölgede de kendini göstermiş ve 2007 yılında %68,5 olan kayıt dışı çalışma oranı, 2011 yılında %57,4'e gerilemiştir.

Grafik 15. İşteki Duruma Göre Kayıtdışılık Oranı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

En düşük kayıt dışı istihdam oranı ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanlardadır. Ücretli veya yevmiyeli çalışanların %46,9'u kayıt dışı istihdam edilmektedir. İşveren ve kendi hesabına çalışanlarda kayıt dışı çalışma oranı %78,1'dir.

Genç İstihdamı

Bölgede 226 bini kadın, 198 bini erkek olmak üzere 424 bin genç[10] bulunmaktadır. Gençlerin 84 bini istihdamda yer almaktadır. Gençlerin istihdam oranı % 19,8'tir. Genç erkeklerin istihdam oranı genç kadınların istihdam oranından çok yüksektir. Genç erkeklerin istihdam oranı %32,8, genç kadınların %8,4'tür.

Gençlerin de en fazla çalıştıkları sektör hizmet sektörüdür.. Her çalışan gencin %49'i hizmet sektöründedir. İkinci sırada %27 ile sanayi ve %24 ile tarım sektörleri takip etmektedir. Gençlerde de cinsiyetler arası çalışılan sektörler farklıdır. Genç kadınların %47,4'ü tarım sektöründe çalışırken, genç erkeklerin çoğunluğu hizmet ve sanayi sektöründe çalışmaktadır. Genç erkek istihdamında hizmet sektörü %52,3 ve sanayi sektörü %30,8 orandadır.

Grafik 16. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç erkeklerin %72'si ücretli ve yevmiyeli olarak çalışırken genç kadınlarda bu oran %73,7'dir. Çalışan gençlerin %71,4'ü lise altı eğitimlidir. Düşük eğitim seviyesi çalışılan sektörlerde kayıtdışılığı da beraberinde getirmektedir. Gençlerin %77,4'ü kayıt dışı çalışırken, okuma yazma bilmeyenlerde bu

[10] Genç nüfus: 15-24 yaş grubu , TÜİK

oran %100'e ulaşmaktadır. Kayıtdışılık %16,6 ile en düşük yüksek okul mezunlarındadır. Cinsiyetler arası farklılıkta kayıt dışılık genç erkeklerin %76,9'u, genç kadınların %78,9'u kayıt dışı çalışmaktadır.

İşsizlik

Bölge toplam işsizlik oranı % 12,7, erkek işsizlik oranı % 12,8, kadınlarda %11,8'dir. En düşük işsizlik oranı % 10,7 ile yükseköğretim eğitimliler iken bunu % 12,2 ile okuma yazma bilmeyenler izlemektedir. Lise altı eğitimlilerde % 13,0 olan işsizlik oranı lise ve dengi okul mezunlarında % 13,4'tür. Diğer bir ifade ile işsizlik oranının en yüksek olduğu eğitim seviyesi lise ve dengi meslek okulu mezunlarıdır. Yalnız bölgede çok ilginç bir yapı dikkati çekmektedir. Hem lise ve dengi meslek okulu hem de yüksek eğitim işsizlik oranını yükselten kadınlardır. Lise ve dengi meslek okulunda erkeklerde %12,5 olan işsizlik oranı, kadınlarda % 23,8'e, yükselmektedir. Lise ve dengi meslek okulu mezunu kadınlardaki işsizlik oranı, bölgenin en yüksek işsizlik oranıdır.

Grafik 17. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubundadır. Bu yaş grubunda %19,3 olan işsizlik oranı, erkeklerde %18,2, kadınlarda ise %23,9'dur. Bölgedeki en yüksek işsizlik oranı da 20-24 yaş grubu kadınlardaki işsizlik oranıdır. 20-24 yaş grubunu %18,9 ile 15-19 yaş grubu takip etmektedir. Bu grupta erkeklerde işsizlik oranı %21,8 ile %10,7 olan kadınlar işsizlik oranından daha yüksektir.

Grafik 18. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgenin eğitim düzeyine paralel olarak işsizlerin büyük çoğunluğu (%59,3) lise altı eğitimlidir. Lise altı eğitimlilerin neredeyse tamamı (%93,8) daha önce çalışırken işsiz kalmıştır. Buna karşılık yüksek okul mezunlarının çoğunluğunu (%100) ilk kez iş arayanlar oluşturmaktadır.

Tablo 7. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRC3, bin kişi, 2012

	Tarım	Sanayi	Hizmet	İlk kez iş arayanlar	Toplam
Okur yazar değil	0	2	2	0	4
Bir okul bitirmeyen	1	3	3	1	8
İlkokul	1	7	3	1	12
Orta veya dengi meslek okul	0	2	1	0	3
Genel lise	0	2	3	2	7
Lise dengi meslek okul	0	0	2	1	3
Yüksek okul veya fakülte	0	0	3	3	6
İlköğretim	1	2	3	3	9
Toplam	4	18	21	10	53

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgedeki işsizlerin beşte biri ilk kez iş aramaktadır. Kadın işsizlerin içinde ilk kez iş arayan kadın oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Kadın işsizlerin % 33,3'i ilk kez iş aramaktadır. Bu oran erkeklerde % 17'dir.

Tablo 8. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRC3, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
1 yıldan az	4	1	5
1 yıl ve daha çok	3	1	4
Toplam ilk kez iş arayan	8	2	10
Toplam işsiz	47	6	53

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede dikkat çeken diğer bir husus ilk kez iş arayanların, toplam işsizlerden daha uzun süreli işsizliğe maruz kalmalarıdır. Bölgede toplam işsizlerin %29,6'i bir yıldan daha çok süredir iş aramaktadır. Buna

karşılık, ilk kez iş arayanların %40'ı bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır. Cinsiyetler arasında iş arama süreleri hem ilk kez iş arayanlarda hem de işi varken işsiz kalanlarda farklılaşmaktadır.

İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri erkeklerden daha uzundur. İşgücü piyasasına ilk kez girmek isteyen kadınların %50'si bir yıldan fazla süredir iş ararken, erkeklerde bu oran % 37,5'dir. Tüm işsiz erkeklerin % 29,8'i, kadınların % 16,6'si bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Grafik 19. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyine göre de iş arama süreleri farklılaşmaktadır. Lise altı eğitimlilerin verilen kayıt dışı çalışmayı daha çok kabul etmeleri, işsizlik sürelerinde de etkili olmaktadır. Lise altı eğitimlilerin %78' i bir yıldan daha az sürede iş bulurken, yüksek eğitimlilerin %50'si bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır

Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRC3, bin kişi, 2011

	1 yıldan az	1 yıl ve daha çok	Bekleyen	Toplam
TOPLAM				
Okuma yazma bilmeyenler	3	1	0	4
Lise altı	25	7	0	32
Lise ve dengi meslek okulu	6	4	0	11
Yükseköğretim	3	3	0	6
Toplam	37	15	0	53
ERKEK				
Okuma yazma bilmeyenler	3	1	0	4
Lise altı	22	7	0	29
Lise ve dengi meslek okulu	5	4	0	9
Yükseköğretim	2	2	0	5
Toplam	33	14	0	47
KADIN				
Okuma yazma bilmeyenler	0	0	0	0
Lise altı	2	0	1	3
Lise ve dengi meslek okulu	1	0	0	1
Yükseköğretim	1	1	0	2
Toplam	4	1	1	6

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç İşsiz

Bölge işsizlerinin %37,7'sini gençler oluşturmaktadır. İşsizlik oranı genç nüfusta %19,2'dir. 25 yaş ve üzeri nüfustaki işsizlik oranı ise sadece % 9,5'tir.

Tablo 10.Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRC3, bin kişi, 2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü	İşgücü dışı nüfus	İstihdam oranı,%	İşsizlik oranı,%	İşgücü dışı nüfus,%
15-24 yaş	424	85	20	105	319	19,9	19,2	75,2
25+yaş	810	280	33	347	496	34,6	9,5	61,2
Toplam	1.234	365	53	419	815	29,6	12,7	66,1

Kaynak:TÜİK,HİA

Genç işsizlik oranı cinsiyetler arasında çok büyük farklılık göstermemektedir. Erkeklerde % 19,7, kadınlarda % 17,3'tür. İşgücü piyasasına ilk kez girecek olan genç nüfus işsiz gençlerin % 35'tir. Genç işsizlerin büyük çoğunluğu (% 65) daha önce bir işte çalışmış olup da işini kaybeden gençlerden oluşmaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğu çalıştıkları sektörlere bağlı olarak hizmetler sektöründe çalışırken işsiz kalmıştır, daha önce sanayi sektöründe çalışmış olanlar ikinci sıradadır)

Genç nüfusta olduğu gibi toplam işsizlerin de sadece beşte biri (% 18,9) ilk kez işgücü piyasasına girmeye çalışmakta, iş aramaktadır. İlk kez iş arayanların %85'i erkektir. Her iki cinsiyette de işsizlerin çoğunluğu hizmet sektöründe çalışırken işsiz (% 40) kalmıştır. Sanayi sektöründe çalışırken işsiz kalanlar toplam işsizlerin % 20'si dir.

İşgücü Dışındaki Nüfus

İl bazında mevcut olan işgücü piyasası göstergeleri Şırnak'ta işgücüne katılım oranının arttığını görülmektedir. 2008 yılında Şırnak ilinde çalışabilir yaştaki nüfusun % 29,8'i işgücüne ya çalışarak ya da iş arayarak katılmaktadır. 2010 yılında ise bu oran % 38,7'ye yükselmiştir. Yani işgücü dışı nüfus üç yılda 8,9 puan azalış göstermiştir.

Aynı durum bölgede de gözlenmektedir. 2008 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun %30,7'si işgücüne katılırken, 2010 yılında bu oran % 36'ya yükselmiştir. 2011 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 66'si işgücü dışındadır. İşgücü dışında olanların % 8,2 bölgede kendine göre iş bulamadığı ve çalışmak istediği halde çeşitli nedenlerle iş aramadıklarını beyan eden kişilerden oluşmaktadır. % 15,6 si eğitim ve öğrenimine devam ederken, % 2,8'i de emeklidir. Çalışabilir yaştaki nüfusun % 52,3'ü de ev işleri ile meşgul olduğundan işgücü dışındadır.

Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işgücü dışında bulunma oranı ve nedeni farklılaşmaktadır. Çalışabilir yaştaki erkek nüfusun % 38,1'i işgücü dışında iken, kadınlarda bu oran % 91,8'e çıkmaktadır.

Grafik 20. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyi arttıkça her iki cinsiyette de işgücü dışında kalma azalmaktadır. Bu durum özellikle yüksek eğitimde çok belirgindir. Yüksek eğitimli kadınların %0,9'u, erkeklerin % 2,7'si işgücü dışındadır. Eğitim düzeyi artıkça kadının işgücüne katılım oranı artıyor. Okuma yazma bilmeyenlerde işgücüne dışında kalma oranı erkeklerde %17,3, kadınlarda %44,8'dir. Lise altı eğitimlilerde erkeklerin oranı artarak %64'e çıkmaktadır.

Tablo 11. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TRC3, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
İş bulma ümidi yok	41	26	67
İş aramayıp çalışmaya hazır olan	21	31	52
Mevsimlik çalışan	0	0	0
Eğitim ve öğretimde olanlar	75	52	426
Ev işleri ile meşgul	0	426	127
Emekli	23	0	23
Özürlü yaşlı veya hasta	51	46	97
Ailevi ve kişisel nedenler	2	5	7
Diğer	12	4	16
Toplam	225	590	815

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü dışında bulunma nedenlerinde kadınlarda ilk sırada %72,2 ile ev işleri ile meşgul olma yer alırken, erkeklerde %33,3 ile eğitim ve öğretim olanlar yer almaktadır. İşgücü dışındaki kadın nüfusun emekli olanı yoktur. Erkeklerde ikinci sırada %22,7 ile özürlü yaşlı ve hasta yer alırken, kadınlarda bu oran %7,8'dir. Erkeklerde dikkat çeken diğer bir husus iş bulma ümidi olmadığı veya diğer nedenlerle çalışmak istedikleri halde iş aramayanların işgücü dışındaki erkeklerin % 27'sini oluşturmalarıdır.

Grafik 21. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı,TRC3,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü Dışındaki Genç Nüfus

Bölgedeki 424 bin gencin 85 bini çalışmakta, 20 bini de iş aramaktadır. 319 bin genç de işgücü dışındadır. İşgücü dışı nüfusun %39,1'ini genç nüfus oluşturmaktadır. İşgücü dışındaki gençlerin %38,9'u (124 bin genç) eğitim ve öğretim hayatına devam etmektedir.

Genç erkeklerin işgücü dışında bulunma nedeninin başında eğitim ve öğretime devam etme yer almaktadır. İşgücü dışındaki genç erkeklerin %63,2'dir. Genç kadınların da %57,4'ü ev işleri ile meşguldür. Genç erkeklerin %16,2'si çalışmak istediği halde iş aramaktan vazgeçmişlerdir. Genç kadınların %24,8'si da eğitim-öğretime devam ettikleri için işgücü dışındadırlar.

İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Bu kısımda İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak ilin işgücü piyasası değerlendirilmiştir. İŞKUR istatistikleri sadece İŞKUR'a kayıtlı kesim itibariyle mevcut olmasına rağmen bu veri seti il bazında cinsiyet, yaş, eğitim gibi kayıtlı işsizlerin özelliklerini ve açık işlerin sektörel dağılımı gibi özellikleri içermesi açısından önemli göstergelerdir.

Şırnak'ta 2012 yılı sonunda kayıtlı işsiz sayısı 9.525 kişidir. Kayıtlı işsizlerin % 69'u erkek, % 31'i kadındır. Kayıtlı işsizlerin cinsiyet dağılımları Türkiye dağılımından çok farklı değildir. Türkiye toplamında kayıtlı işsizlerin % 60'i erkek, % 40'ı kadındır.

Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
Yaş grupları	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
15-19	477	307	784	50.288	32.115	82.403
20-24	1.771	982	2.753	274.705	199.468	474.173
25-29	1.512	584	2.096	313.831	211.007	524.838
30-34	929	406	1.335	258.215	170.357	428.572
35-39	563	240	803	197.732	130.177	227.909
40-44	441	154	595	149.106	96750	245.856
45-49	355	90	445	114.150	55.503	169.653
50-54	219	57	276	46.710	26.124	72.834
55-59	177	38	215	22.494	10.309	32.803
60-64	86	38	124	8.248	4.391	12.639
65+	66	33	99	4.142	2.440	6.582
Toplam	6.596	2.929	9.525	1.433.621	938.641	2.372.262

Kaynak: İŞKUR

2012 İŞKUR İstatistiklerine göre ilde en yüksek kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin % 28,9'u bu yaş grubundadır. 20-24 yaş grubunu %22 ile 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Yaş artıkça kayıtlı işsiz sayısı azalmaktadır. 20-34 yaş grubundaki kayıtlı işsizler, Türkiye toplamında olduğu gibi, ildeki toplam işsizlerin üçte ikisini oluşturmaktadır. 15-19 yaş grubundaki işsizlerin toplam işsizler içindeki payı ise Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde % 8,2 olan 15-19 yaş grubunun payı, Türkiye toplamında % 3,5'tir.

Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Okur-yazar değil	530	441	971	21.759	23.216	44.975
Lise altı	4.083	1.775	5.858	775.745	293.230	1.068.965
Ortaöğretim	1.520	513	2.033	417.795	294.049	711.844
Yüksek okul	463	200	663	218.332	228.146	446.478
Toplam	6.596	2.929	9.525	1.433.621	938.641	2.372.262

Kaynak: İŞKUR

İlin eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşüktür. İlde lise altı eğitimlilerinin kayıtlı işsiz içindeki payı % 61,5 ile % 45,1 olan Türkiye toplamının üstünde iken, lise mezunlarının payı % 21,3 ile % 30 olan Türkiye toplamından daha düşüktür. İlin yüksekokul mezunlarının payı %7,0 ile %19,0 olan Türkiye toplamından düşüktür.

İlde toplam işsizlerin içinde kadının payı Türkiye ortalamasından 8,6 puan daha düşüktür. Cinsiyetler arası dağılımda iki cinsiyet arasındaki en belirgin fark lise mezunlarındadır. Şırnak'ta lise mezunları kayıtlı işsizler içinde % 25,2 olan kadın işsiz oranı, Türkiye'de % 41,3'tür. Orta öğretim altı eğitimlilerde Şırnak ve Türkiye'de kadın kayıtlı işsiz oranı hemen hemen aynı iken, yüksek okul mezunlarında Türkiye'de % 51,1 olan kadın payı Şırnak'ta % 30,2'dir.

Grafik 22. Kayıtlı İşsizler İçinde Öğrenim Durumuna Göre Kadın Payı,%,2012

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik ödeneği hak edeneler büyük çoğunluğunu Türkiye toplamında olduğu gibi erkekler oluşturmaktadır. İşsizlik ödeneği başvurularının % 78,5'ini erkekler oluştururken, bu oran Türkiye için % 71,4'tür. En yüksek işsizlik ödeneği başvurusu 30-34 yaş grubu erkeklerdedir. Bunu 25-29 yaş grubu erkekler takip etmektedir.

Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler, 2012

	ŞIRNAK	TÜRKİYE
15-19	0	958
20-24	22	25.343
25-29	72	80.598
30-34	56	91.279
35-39	41	69.412
40-44	26	53.790
45-49	16	32.843
50-54	6	8.068
55-59	6	2.817
60-64	0	429
65+	0	182
Toplam	245	365.719

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik ödeneğinde çalışma sürelerinin etken olması nedeni ile işsizlik ve işsizlik ödeneği dağılımı arasında bir paralellik "olmaması" beklenmektedir. En yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubunda iken en yüksek işsizlik ödeneği 25-29 yaş grubundadır.

Grafik 23. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Şırnak,%,2012

Kaynak: İŞKUR

Daha büyük yaş gruplarında da beklendiği gibi işsizlik ödeneğinin payı, işsizlerin payından daha yüksektir. İlde işsizlik ödeneğine en çok başvuru 30-34 yaş grubundaki erkeklerdedir. Kadınlarda en yüksek işsizlik ödeneğine başvuru 25-29 yaş grubundadır. Aynı yapı Türkiye için de geçerlidir.

Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler, 2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Okuma yazma bilmeyenler	9	0	9	1.417	1.026	2.443
Okur yazar olanlar	15	2	17	2.265	1.010	3.275
İlköğretim	89	7	96	144.185	38.436	182.621
Ortaöğretim	84	18	102	75.717	39.121	114.838
Önlisans	10	6	16	11.817	12.670	24.487
Lisans	8	0	8	19.429	16.960	36.389
Yüksek Lisans	0	0	0	761	845	1.606
Doktora	0	0	0	32	28	60
Toplam	215	30	245	255.623	110.096	365.719

Kaynak: İŞKUR

Eğitim durumuna göre İşsizlik ödeneği hak eden erkekler en fazla ilköğretim seviyesindedir. Bunu orta öğretim mezunları takip etmektedir. Kadınlarda işsizlik ödeneği hak edenler en fazla ortaöğretim mezunları, bunu ilköğretim mezunları takip etmektedir.

9.525 kayıtlı işsize karşın ilde 1.993 açık iş mevcuttur. İlde kamunun istihdam yaratma gücü çok daha fazladır. Açık işlerin %77,6'si kamu sektörüne aittir. Türkiye'de kamu sektöründeki açık işler toplam açık işlerin %14,2'sidir.

Tablo 16. Açık İşlerin Dağılımı, 2012

	ŞIRNAK	TÜRKİYE
Kamu	1.547	140.668
Özel	446	851.136
Toplam	1.993	991.804

Kaynak: İŞKUR

İlde açık işin en fazla olduğu sektör %42,7 oranı ile eğitim sektörüdür. Türkiye'de açık işin en fazla olduğu sektör %33,9 oranı ile imalat sektörüdür. İlde açık iş sayısının en fazla olduğu ana meslek grubu %83 oranı ile nitelik gerektirmeyen mesleklerdir. Türkiye genelinde de açık işin en fazla olduğu ana meslek grubu(%51,1) nitelik gerektirmeyen meslekler grubudur. İlde açık işin en fazla olduğu meslek %48,5 oranı ile beden işçisi(genel)'dir. Türkiye'de de açık işin en fazla olduğu meslek %34 oranı ile beden işçisi(genel)'dir.

İlde 2012 yılı itibariyle 1.684 kişi işe yerleştirilmiştir. İlde işe yerleştirme oranı[11] %84,5'tir ve %56,1 olan Türkiye işe yerleştirme oranının çok üzerindedir.

Tablo 17. İşe Yerleştirme, 2012

	Sektörler	İşe yerleştirilenler
ŞIRNAK	Tarım dışı	1.677
	Tarım	7
	Toplam	1.684
TÜRKİYE	Tarım dışı	543.621
	Tarım	12.966
	Toplam	556.587

Kaynak: İŞKUR

Her iki cinsiyette de en fazla işe yerleştirme 20-24 yaş grubundadır. İşe yerleştirilen her 4 erkekten biri, kadınların %37,3'ü bu yaş grubundadır. Aynı eğilim Türkiye toplamında da görülmektedir. Yaş arttıkça beklendiği gibi işe yerleştirme oranları azalmaktadır. İlde ve Türkiye genelinde işe yerleştirmenin en fazla gerçekleştiği meslek beden işçisi(genel)'dir. İlde beden işçisi(genel) mesleğinde işe yerleşenlerin oranı %55,6, Türkiye'de ise oranı %58,8'dir.

Kayıtlı işsizlerin % 31'i kadın iken işe yerleştirilenlerin % 26,7'si kadındır. İlde kadınların işe yerleştirme oranı Türkiye ortalamasından düşüktür. Türkiye toplamında toplam işe yerleştirilenlerin % 29,8'i kadındır.

[11] İşe yerleştirme oranı: İse yerleştirilen sayısı/ Açık iş sayısı*100

Tablo 18. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	118	44	162	24.961	14.201	39.162
20-24	317	168	485	88.397	39.393	127.790
25-29	251	76	327	88.408	31.386	119.794
30-34	203	74	277	69.815	28.025	97.840
35-39	103	43	146	47.764	23.797	71.561
40-44	86	20	106	33.708	16.386	50.094
45-49	75	19	94	22.844	8.340	31.184
50-54	48	3	51	9.603	2.969	12.572
55-59	17	2	19	4.043	874	4.917
60-64	15	1	16	1.157	196	1.353
65+	1	0	1	279	41	320
Toplam	1.234	450	1.684	390.979	165.608	556.587

Kaynak: İŞKUR

İşe yerleştirilenlerin % 46,3'ü ilköğretim mezunudur. Bu oran % 35,6 olan Türkiye toplamının çok üzerindedir. İşe yerleştirilen erkeklerin % 48,5'i, kadınların % 40,4'ü ilköğretim mezunudur. İkinci sırada %23,6 ile okur-yazar olanlar, üçüncü sırada % 20,1 ile ortaöğretim mezunları gelmektedir. İşe yerleştirilenlerin sadece %4,5'i ön lisans, lisans ve yüksek lisansı da içeren yüksek eğitimlilerdir.

Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma yazma bilmeyenler	60	32	92	1.739	863	5.791
Okur-yazar olanlar	245	153	398	15.200	5.765	14.946
İlköğretim	598	182	780	229.017	89.619	198.342
Ortaöğretim	274	65	339	113.021	46.740	109.609
Ön lisans	40	12	52	19.487	13.060	22.709
Lisans	16	6	22	12.229	9.196	11.981
Yüksek lisans	1	0	1	280	364	282
Doktora	0	0	0	6	1	12
Toplam	1.234	450	1.684	390.979	165.608	556.587

Kaynak: İŞKUR

2012 yıl sonuna kadar İŞKUR tarafından açılan kurs sayısı 144'tür. Açılan kursların %5,6'si istihdam garantili işgücü yetiştirme kursudur. İstihdam garantili kurslara, toplam kurs katılımcıların %4,4'ü olan 176 kişi katılmıştır. Türkiye geneli açılan istihdam garantili kurs sayısı oranı %5,7, bu kurslara katılma oranları %25,1'dir.

Tablo 20.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012

	ŞIRNAK		TÜRKİYE	
	Kurs Sayısı	Katılan sayısı	Kurs Sayısı	Katılan sayısı
GAP II TYÇP	5	150	138	5.399
GAP II/GİRİŞİMÇİLİK	6	146	86	522
GAP II	9	210	21	3.342
GAP II/UMEM-İEP	1	12	56	700
İŞ.YET.KURS/GENEL	6	129	4.564	24.716
İŞ.YET.KURS/İSTİHDAM GARANTİLİ	8	176	1.576	116.451
İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMI(İEP)	62	106	4.936	18.570
İŞ.YET.KURS/TYÇP	47	3.045	8.018	186.599
TOPLAM	144	3.974	27.351	464.645

Kaynak: İŞKUR

Türkiye toplamından farklı olarak kursa katılanların %32,3'ü kadındır.

Tablo 21. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı,2012

	ŞIRNAK			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kursa katılan sayısı	2.690	1.284	3.974	276.901	187.744	464.645
Kursa katılan sayısı%	67,7	32,3	100,0	59,6	40,4	100,0

Kaynak: İŞKUR

İKİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanamaya bilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Örneğin EUROSTAT nezdinde hala ülkemiz için açık iş oranı açıklanamamaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapmamız büyük önem arz etmektedir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunacak ve EUROSTAT'ın talep ettiği açık işler istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Tablo 22: İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Period**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**GÖRÜŞME YAPILAN İŞYERİ SAYISI[12]**	
2007	50+ TÜM İŞYERLERİ	15 EKİM - 30	İSCO 88- NACE	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	TÜM İŞYERLERİ	15 Ekim - 5 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	17 Nisan - 30 Mayıs	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	4 Kasım-13 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ işyeri	3.283
					50+işyeri	1.606
2012/I	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.164**

Kaynak: İŞKUR

Türkiye İş Kurumu, 2012 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Analizi Talep Araştırması kapsamında 10 Eylül – 31 Ekim 2012 tarihleri arasında Türkiye genelinde 53.164 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre, tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında il ve Türkiye tahmini verilmiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 13" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük Nedeni)
- 2012 yılı içerisinde işe giriş-çıkışlar,
- 31 Aralık 2012 ve 30 Haziran 2013 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü

[12] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.
[13] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki kırılımı dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

Talep araştırması için örnek hacmi, örnek seçimi, tahmin ve notasyon yöntemleri hakkında Ek 2'de ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 40,7'si ticaret sektöründedir. Bu sektörü %31,1 ile ulaştırma ve depolama sektörü ve %7 ile inşaat sektörü takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri, araştırmaya cevap veren işyerlerinin yaklaşık beşte dördünü oluşturmaktadır. Dördüncü sırada % 5,3 pay ile imalat sektörü yer almaktadır.

Grafik 24. İşyerlerinin sektörel dağılımı, %, 2012

Kaynak: İPTA

İlde 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde sektör sıralaması yer değiştirmektedir. İlk sırada ulaştırma ve depolama sektörü yer almakta, inşaat sektörü takip etmektedir. 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin % 40'ı ulaştırma ve depolamada, % 20'si inşaat sektöründedir. Bu iki sektörü %17,1 ile toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir.

Şırnak'taki işyerleri Türkiye toplam işyerlerinden sadece % 0,2 pay almaktadır. Türkiye içinde en fazla pay alan sektör % 1,3 pay ile ulaştırma ve depolama sektörüdür. Şırnak'ta işyerleri itibariyle birinci sırada olan toptan ve perakende ticaret sektörünün Türkiye içindeki payı ise % 0,5'tir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışanların % 82,1'i ilk üç sektör ulaştırma ve depolama, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör ulaştırma ve depolama sektörüdür ve çalışanların sektördeki ağırlığı Türkiye'den çok yüksektir. Ulaştırma ve depolama sektöründe çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların % 4,5'i iken, bu oran ilde % 35,1'e yükselmektedir. Çalışanların sektörel dağılımı ilk sıradan sonra farklılaşmaktadır. Türkiye'de ikinci sırada yer alan idari ve destek hizmetler sektörü ilde onuncu sıradadır. Ulaştırma ve depolama sektörünü ilde % 30,4 ile toptan ve perakende ticaret ve % 16,6 ile inşaat sektörü takip etmektedir.

Grafik 25. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı, %, 2012

Kaynak: İl İPTA

Çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı % 3,5'tir. Türkiye toplamında kadın çalışanların payı ise % 25'tir.

Kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı Türkiye ortalamasından düşük olmakla birlikte, kadın çalışanların görece olarak ağırlık kazandıkları sektörler Şırnak'ta insan sağlığı ve sosyal hizmetler iken Türkiye de imalat sektörü göstermektedir. Hem Şırnak'ta hem de Türkiye'de kadınların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Tablo 23: Sektörlere göre çalışan oranları ,%

Sektör	Erkek çalışan oranı,%	Kadın çalışan oranı,%	Sektördeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı,%
Diğer hizmet faaliyetleri	97,1	2,9	1,3
Elektrik, gaz üretim ve dağıtım	100,0	0,0	0,3
Eğitim	74,9	25,1	2,0
Finans ve sigorta faaliyetleri	71,3	28,7	2,3
Konaklama ve yiyecek hizmeti	77,1	22,9	2,6
Madencilik ve taş ocakçılığı	99,7	0,3	3,3
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	96,4	3,6	1,3
Toptan ve perakende ticaret	97,4	2,6	40,6
Ulaştırma ve depolama	98,8	1,25	31,0
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	89,9	10,1	1,3
İmalat	100,0	0,0	5,3
İnsan sağlığı ve sosyal hizmetler	58,2	41,8	1,3
İnşaat	98,6	1,4	6,9
Toplam	96,5	3,5	100,0

Kaynak: İl İPTA

Örneğin çalışanlarının %41,8 i kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmetler sektöründeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı %1,3, çalışanların %28,7 si kadın olan finans ve sigorta faaliyetleri işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı % 2,3, çalışanlarının %22,9'unun kadın olduğu konaklama ve yiyecek hizmeti sektörünün toplam işyerleri içindeki ağırlıkları %2,6'dır.

Şırnak'ta erkek çalışanların sektörlere göre dağılımında ilk üç sırada ulaştırma ve depolama(%35,9), toptan ve perakende ticaret(%30,7) ve inşaat(%17) sektörü yer alırken Türkiye toplamında bu sıra imalat(%25,3), idari ve destek hizmetleri(%12,0) ve toptan ve perakende ticaret(%10,3) sektörü olarak değişmektedir. Şırnak'ta kadın çalışanların sektörlere göre dağılımında ilk üç sırada toptan ve perakende ticaret(%22,3), eğitim(%19,6) ve konaklama ve yiyecek hizmeti(%14,3) sektörü yer alırken Türkiye toplamında bu sıra imalat(%19,4), idari ve destek hizmet faaliyetleri(%14,9) ve eğitim(%11,9) sektörü olarak gerçekleşmektedir.

Çalışanların sektörel yoğunlaşması mesleki dağılımları etkilemektedir. Çalışanların yarısına yakını (%45,5) tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ana meslek grubunda[14] çalışmaktadır. İkinci sırada %22,7 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, üçüncü sırada %9,1 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları yer almaktadır.

İlde ana meslek gruplarının dağılımı Türkiye dağılımından farklılık göstermektedir. İlde ilk sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ana meslek grubunda çalışanlar yer alırken, Türkiye'de ilk sırada %26,4 ile nitelik gerektirmeyen meslekler, ikinci sırada da %13 ile profesyonel meslek grupları yer almaktadır. Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %3,5'ini kadınlar teşkil ederken, büro ve hizmet işlerinde çalışanların %17,3'ü kadın, profesyonel meslek gruplarının da %11,7'si kadındır. Buna karşılık hizmet ve satış elemanların sadece %6,2'si, nitelik gerektirmeyen mesleklerin %4,5'i kadındır.

Grafik 26. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,%

Kaynak: İl İPTA

[14] Ana meslek grubu: ISCO 2008

Meslek bazında yapılan inceleme ilde mesleki çeşitliliğin fazla olmadığını göstermektedir.[15]En yüksek çalışanı olan ilk 10 meslekte çalışanlar, toplam çalışanların % 66,7'sini oluşturmaktadır. İlk sırada tır şoförü yer almaktadır. İlk onda yer alan meslekler sırası ile beden işçisi(Genel), beden işcisi(inşaat) büro işçisi, elektrik teknisyeni, şoför-yük taşıma, ağır kamyon şoförü, muhasebeci, Beden İşçisi(Temizlik) ve Pompacı (Petrol Rafinesi)dir.

Tablo 24:En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı , %

İlk On Meslek (Toplam)	%	İlk On Meslek (Erkek)	%	İlk On Meslek (Kadın)	%
Tır Şoförü	38,1	Tır Şoförü	39,4	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	10,3
Beden İşçisi (Genel)	8,0	Beden İşçisi (Genel)	8,2	Kat görevlisi-Temizlik	7,9
Beden İşçisi(İnşaat)	5,2	Beden İşçisi(İnşaat)	5,4	Sekreter	6,6
Büro İşçisi	4,3	Büro İşçisi	4,3	Temizlik Görevlisi	5,6
Elektrik Teknisyeni	3,0	Elektrik Teknisyeni	3,1	Beden İşçisi(Temizlik)	5,3
Şoför-Yük Taşıma	2,2	Şoför-Yük Taşıma	2,2	Otomasyon Sistemleri Teknisyeni	5,0
Ağır Kamyon Şoförü	1,8	Ağır Kamyon Şoförü	1,9	Kasiyer	4,3
Muhasebeci	1,7	Muhasebeci	1,6	Büro İşçisi	4,0
Beden İşçisi(Temizlik)	1,4	Beden İşçisi(Temizlik)	1,3	Orta Öğretim Öğretmeni	3,6
Pompacı (Petrol Rafinesi)	1,1	Pompacı(Petrol Rafinesi)	1,1	Sınıf Öğretmeni	3,3
Toplam	66,7	Toplam	68,6	Toplam	56,0

Kaynak: İl İPTA

Kadın ve erkeklerin mesleklere göre dağılımı ve mesleki çeşitliliği cinsiyetler arasında farklıdır. Erkeklerde mesleki yoğunlukta başta yer alan ilk on meslek toplam erkek mesleklerinin üçte ikisini oluştururken, kadınlarda yarıdan fazlasını oluşturmaktadır.

Kadın çalışanların görece olarak daha etken oldukları meslekler veri giriş kontrol işletmeni, kat görevlisi-temizlik, sekreter, kasiyer, ön-büro şefi(otel), aşçı gibi eğitimden çok belli bir beceri isteyen meslekler ve sınıf öğretmeni, orta öğretim öğretmeni, otomasyon sistemleri teknisyeni, gibi yüksek eğitim seviyesi isteyen mesleklerdir.

[15] Çerçevede mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuş olup genellemeler ihtiyatla karşılanmalıdır.

AÇIK İŞLER

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[16] iş toptan ve perakende ticaret sektöründedir. Şırnak ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler ulaştırma-depolama ile toptan ve perakende ticarettir. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de toptan ve perakende ticaret olmakta; toptan ve perakende ticareti ulaştırma-depolama ve idari-destek hizmet faaliyetleri sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 33,6'si toptan-perakende ticaret, %20,4'ü ulaştırma-depolama, %10'nu idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründedir. Bilgi ve iletişim, Gayrimenkul faaliyetleri, su temini; kanalizasyon atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, elektrik-gaz-buhar ile kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

Grafik 27. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı, %, 2012

Kaynak: İl İPTA

Anket uygulanan işyerlerinde açık iş oranı[17] %2,8'dir. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör insan sağlığı ve sosyal hizmetler sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 22,2 dir. Sektörde çalışan sayısının az

[16] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

[17] Açık iş oranı (AİO) açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde ifade edilir:
AİO = Açık İşlerin Sayısı / (Mevcut Çalışanların Sayısı + Açık İşlerin Sayısı) * 100.

olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir.

Grafik 28. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, %, 2012

Kaynak: İl İPTA

İlde açık iş oranı %3,3 olan Türkiye toplamının altındadır. İlde açık iş oranı itibariyle ilk sırada yer alan insan sağlığı ve sosyal hizmetler sektöründe Türkiye açık iş oranı %3,4'tır. İl çalışanlarının %65,5'ini barındıran ulaştırma-depolama ve ticaret sektöründeki açık iş oranları da, bu iki sektördeki Türkiye açık iş oranlarının çok altındadır. Ulaştırma ve depolama sektöründeki açık iş oranı ilde %1,6 iken Türkiye'de %4,2, ilde %1,1 olan toptan ve perakende ticaret sektörü açık iş oranı Türkiye'de %3,8'dir.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %23,2 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubudur. Bu ana meslek grubunu %20,0 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ve %19,2 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar takip etmektedir.

Grafik 29. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012

Kaynak: İl İPTA

Ana mesleklere göre açık işlerin %69,6'si 10-49 çalışanı olan iş yerlerindedir. Örneğin en fazla ihtiyaç duyulan tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubunun açık iş sayısının %72,4'ü 10-49 çalışanı olan işyerlerindedir. Nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda bu değer %79,2'ye çıkmaktadır. Ana mesleklere göre açık işlerin %23,6 'si 50 ve üzeri çalışanı olan, %6,8'i 1-9 çalışanı olan işyerlerindedir.

Ana meslek grupları itibariyle Türkiye'de açık iş oranının en yüksek olduğu ana meslek grubu %7,2 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu iken ilde yöneticiler meslek grubudur. Bu gruptaki açık iş oranı ilin %6,7 iken Türkiye'de %1,0 'dur.

Grafik 30. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012

Kaynak: İl İPTA

İlde ikinci sırada %6,0 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları yer alırken, üçüncü sırada %5,8 oran ile hizmet ve satış elemanları yer almaktadır. İlgi çeken husus nitelik gerektirmeyen mesleklerde de %2,4 oranında önemli bir açık işin olmasıdır.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek tır şoförüdür. Açık işlerin %13,6'sini tır şoförü oluşturmaktadır. Tır Şoförünü %10,0 ile temizlik görevlisi takip etmektedir. En çok talep edilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri %6,8 ile beden işçisi(genel), %4,4 ile aynı oranda pazarlamacı(satış temsilcisi) ve otomasyon sistemleri teknisyeni, %4,0 ile diğer ustabaşı/postabaşı/formenler, %3,6 ile aynı oranda garson(servis elemanı) ve reyon görevlisi, %3,2 ile kasiyer ve %2,4 ile yönetici(bilgi işlem)'dir. Açık iş sayısının en yüksek olduğu ilk on meslek toplam açık işlerin %56'sini oluşturmaktadır.

Tablo 25. En fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı , %

Tır Şoförü	13,6
Temizlik Görevlisi	10,0
Beden İşçisi(Genel)	6,8
Otomasyon Sistemleri Teknisyeni	4,4
Pazarlamacı(Satış Temsilcisi)	4,4
Diğer Ustabaşı/Postabaşı/Formenler	4,0
Garson(Servis Elemanı)	3,6
Reyon Görevlisi	3,6
Kasiyer	3,2
Yönetici(Bilgi İşlem)	2,4
Toplam	56,0

Kaynak: İl İPTA

Açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus genelde herhangi bir eğitim düzeyinin istenmemiş olmasıdır. İşverenlerin çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermiştir.

Grafik 31.Açık İşler İçin Eğitim İstenen Düzeyleri, %, 2012

Kaynak: İl İPTA

Bu durum kendini Türkiye sonucunda da göstermektedir. Türkiye sonucunda oran ilden daha düşük olmakla birlikte (% 36) yine ilk sırada eğitim düzeyi fark etmez sonucu yer almaktadır. İkinci sırada hem ilde (%) hem de Türkiye'de (% 28) lise altı eğitim gelmektedir.

İlde tüm açık işlerde fark etmez ve lise altı eğitim oranı % 75,5'tir. Lisans eğitimi %10,2 genel lise %7, meslek lisesi %4,5 ve MYO % 2,4 oranında talep edilmektedir. Çıraklık eğitimi ve yüksek lisans eğitim seviyelerini talep eden hiç bir işyeri olmamıştır. Türkiye sonucunda da meslek lisesi mezunları MYO mezunlarına tercih edilmektedir.

Açık işlerde ilk sıralarda yer alan meslekler tır şoförü, garson(servis elemanı), kasiyer gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olmasına rağmen bu meslekler için de istenen eğitim düzeyinin farketmez olması dikkat çekicidir. Sadece otomasyon sistemleri teknisyeni için genel lise mezunu istenmiştir. Ayrıca Elektrik-elektronik teknisyeni, bilgisayar işletmeni, usta öğretici(mobilyacılık) gibi mesleki eğitim isteyen meslekler olmasına rağmen meslek lisesi düzeyi değil de istenen eğitim düzeyinin farketmez olması çok dikkat çekicidir.

Beklendiği gibi meslek lisesi ve MYO mezunları az sayıda da olsa daha çok motor teknikeri, harita teknik ressamı, bobinajcı(elektrik), merkezi iklimlendirme ve havalandırma teknisyeni, yükleyici(loder) operatörü, gibi mesleklerde yoğunlaşırken, lisans mezunları da diploması olmadan kesinlikle yapılamayacak olan yönetici(bilgi işlem), zihinsel engelliler öğretmeni-özel eğitim, büro memuru, matematikçi, gibi dallarında ve diğer ortaöğretim öğretmenleri ve matematik öğretmeni gibi öğretmen sınıfında yoğunlaşmıştır.

İşverenlerin en çok talep edilen beceri meslekte yeterli bilgiye(%86,8) sahip olmaktır. Bu beceriyi bilgisayar(%9,2) ve proje bazlı çalışma(%8,4) takip etmektedir. İstenen diğer beceri sıralaması ise şu şekildedir; sorun çözme(%4,8), takım çalışması(%4,4), hesap(%4,4), fiziki güç(%3,6), iletişim ve ifade ile satış pazarlaması(%2,4) ve yabancı dil(%0,4).

En çok talep edilen ilk on meslekte istenen becerilerde tır şoförü, temizlik görevlisi, diğer ustabaşı/postabaşı/formenler ve garson(servis elemanı) mesleklerinde; meslekte yeterli bilgi, pazarlamacı(Satış Temsilcisi) ve kasiyerde satış-pazarlama becerisi; otomasyon sistemleri teknisyenlerinde bilgisayar, proje ve takım çalışması becerisi; yönetici(bilgi işlem) mesleğinde bilgisayar, hesap, proje, sorun çözme becerisi; kasiyerde hesap becerisi; reyon görevlisi, beden işçisi(genel) ve yükleyici(loder) operatörü mesleklerinde fiziki güç aranmaktadır.

Açık işlerin karşılanmasında işverenlerin %84,0 'ü akraba-eş dost, %13,6'si İŞKUR, %8,0'si internet siteleri ve %1,6'si gazete yoluyla temin etmeyi tercih etmektedir.

Grafik 32. Açık İşlerin Karşılamasında Tercih Edilen Yollar,%,2012

Kaynak:İl İPTA

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Temininde güçlük çekilen meslekler işverenlerin açık işlerini istedikleri meslek ve/veya becerilere sahip çalışanlarla dolduramamaları veya zorluk çekerek doldurmaları durumunu ifade eder. Talep araştırması kapsamında işverenlere 2012 yılı içerisinde bu durumda oldukları meslekler sorulmuştur. Ankete cevap veren işyerleri içinde en yüksek oranda eleman temininde güçlük çeken sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür. Türkiye genelinde ise imalat sektörüdür. Yalnız ilde toptan ve perakende ticaret sektörü eleman temininde Türkiye genelinden daha fazla zorluk çekmektedir. Toptan ve perakende ticaret sektöründeki işyerlerinin % 35,2'si eleman temininde güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Türkiye'de bu oran % 13,5'tir.

İlde ikinci sırada (% 23,2) ulaştırma ve depolama sektörü iken Türkiye'de (%13,5) oranı ile toptan ve perakende ticaret sektörü yer almaktadır. İlde üçüncü sırada (% 18,8) eğitim sektörü yer alırken, Türkiye sonucunda (%2,1) eğitim on ikinci sıradadır. Türkiye'de üçüncü sırada %10,1 ile konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörü yer almaktadır.

Grafik 33. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012

Kaynak: İl İPTA

Temininde en zorluk çekilen meslek %28,0 oranla tır şoförüdür. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %19,8'ini otomasyon sistemleri teknisyeni oluşturmaktadır. Bu mesleği %5,1 ile pazarlamacı(satış temsilcisi) takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte diğer meslekler ise sırasıyla şu şekildedir: %2,7 ile diğer ustabaşı/postabaşı/formenler ve muhasebeci, %2,0 ile beden işçisi(genel) ve pompacı(petrol rafinerisi), %1,7 ile şoför-yük taşıma, motor teknikeri ve elektrik teknikeridir.

Teminde güçlükte işverenlerin büyük çoğunluğu (%45,7) istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada %38,9 ile elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada ise %13,7 ile meslekte eleman bulunamaması gelmektedir.

Grafik 34. Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri,%,2012

Kaynak: İl İPA

İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında otomasyon sistemleri teknisyeni, pazarlamacı, tır şoförü ve diğer ustabaşı/postabaşı/formenler gelmektedir. İstenilen beceri ve niteliğe sahip olmayan mesleklerin başında tır şoförü, muhasebeci, inşaat mühendisi(bina), konkasör operatörü(taş kırma) ve pazarlamacı gelmektedir. Eleman bulunmayan mesleklerin başında bilgisayar işletmeni, elektrik teknikeri, motor teknikeri, pazarlamacı, şoför-yük taşıma ve bilgisayar programcılığı teknikeri gelmektedir.

Tablo 26. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler,%

Meslek	Beceri ve niteliğe sahip olan yok	Meslek	Eleman yok
Otomasyon Sistemleri Teknisyeni	40,3	Bilgisayar İşletmeni	12,5
Tır Şoförü	11,2	Motor Teknikeri	12,5
Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	9,7	Elektrik Teknikeri	12,5
Diğer Ustabaşı/postabaşı/formenler	6,0	Pazarlamacı (Satış Temsilcisi)	12,5
İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)	3,7	Şoför-Yük Taşıma	5,0
Diğer Öğretmenler	2,2	Bilgisayar Programcılığı Teknikeri	5,0
Ön muhasebe	2,2	Aşçı	5,0
Muhasebeci	2,2	Yapı Tesisat Sistemleri Teknisyeni	5,0
Kepçe Operatörü	2,2	Hamurkar	5,0
Reyon Görevlisi	1,5	Usta Öğretici(Mobilyacılık)	5,0
Toplam	81,2	Toplam	80,0

Kaynak: İl İPTA

Buna karşın iş tecrübesi istenen meslekler çeşitli iken elemanın çalışma koşulları, iş ortamını beğenmediği ve önerilen ücretin az bulunduğu meslekler çok az sayıdadır.

Tablo 27. Diğer nedenler

Meslek	İş tecrübesine sahip eleman yok,%	Meslek	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ,%	Meslek	Önerilen ücretin az bulunması,%
Tır Şoförü	39,5	Tır Şoförü	63,6	Tır Şoförü	83,3
Pazarlamacı(Satış Temsilcisi)	7,9	Beden İşçisi (Temizlik)	18,2	Duvarcı	16,7
Muhasebeci	6,1	Duvarcı	9,1		
İnşaat Kalıpçısı (Ahşap)	3,5	Betonarme Demircisi	9,1		
Reyon Görevlisi	3,5				
Konkasör Operatörü (Taş Kırma)	3,5				
İnşaat Mühendisi (Bina)	3,5				
Diğer Orta Öğretim Öğretmeni	3,5				
Kepçe Operatörü	2,6				
Kasap	2,6				
Toplam	76,2	Toplam	100,0	Toplam	100,0

Kaynak:İŞKUR

2012 YILINDA İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

Araştırmanın uygulandığı tarihe kadar Şırnak ili 10+özel yerel birim işyerlerinde alınan eleman sayısı çıkartılan eleman sayısından fazladır. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü, mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler, toptan ve perakende ticaret, idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörlerinde net istihdam azalışı vardır. Yani bu dört sektörde çıkışlar girişlerden fazladır.

Net istihdam değişiminde lokomotif olan iki sektör ulaştırma-depolama ve inşaat sektörleridir. En fazla çalışanı olan ikinci sektör konumundaki toptan ve perakende ticaret sektöründeki istihdam değişimi inşaat sektörünün altında kalmıştır. Mevsimsellik göz önünde bulundurulduğunda inşaat sektöründeki hareketlilik olağandır. Net istihdam değişiminin %83,1'ü ulaştırma ve depolama sektöründe, %65,8'i da inşaat sektöründedir.

İl net istihdam artışının sektörel dağılımı Türkiye'den farklıdır. Türkiye sonuçlarında net istihdam artışının en fazla olduğu sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. İkinci sırada imalat, üçüncü sırada konaklama ve yiyecek faaliyetleri sektörü gelmektedir. İlde en fazla net istihdam artışı sağlayan sektör olan ulaştırma ve depolama sektörü Türkiye sıralamasında onuncu sırada; ikinci sektör olan inşaat sektörü Türkiye sıralamasında dördüncü sırada; ilde üçüncü sırada olan madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki net istihdam artışı Türkiye'de on dördüncü sıradadır.

Grafik 35.Sektörlere Göre NİDO, %, 2012

Kaynak: İl İPTA

Net istihdam değişim oranı da Türkiye'den farklıdır. Türkiye'de oranın en yüksek olduğu sektör %13,7 ile konaklama ve yiyecek hizmet faaliyetleri sektöründedir. Bu sektörü %11 ile kültür, sanat ve eğlence sektörü; %10,6 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü takip etmektedir. Buna karşın ilde araştırmanın uygulandığı tarih itibariyle ilde net istihdam değişim oranının[18] pozitif olarak en yüksek olduğu sektör %11,0 ile inşaattır. İstihdam değişiminde bu sektörü %8,0 ile finans ve sigorta faaliyetleri ve %6,5 ile ulaştırma ve depolama sektörü takip etmektedir. Negatif olarak en yüksek net istihdam değişim oranı -%156,2 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü dikkatleri çekmektedir.

İlde net istihdam değişim oranı %2,8 ile %5,7 olan Türkiye net istihdam değişim oranının altındadır.

[18] Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO) istihdam değişimini açıklar ve net istihdam değişiminin toplam çalışana oranını ifade eder.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Gelecek istihdam beklentisi kısa (altı aylık) ve orta (bir yıllık) dönemler itibariyle ölçülmek istenmiştir.

Gelecek istihdam beklentisinde ilde kısa ve orta dönem itibariyle sektörel dağılımda mevsimsel değişimler kendini göstermektedir. Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle gelecek altı aylık dönemde en yüksek istihdam artışı bekleyen işyerleri ulaştırma ve depolama sektöründedir. Toplam istihdam artışı beklentisinin %40,5'i ulaştırma ve depolama sektöründedir. Ulaştırma ve depolamayı %35,2 ile toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir. Kısa dönemde istihdam artışı bekleyen üçüncü sektör ise %9,6 ile inşaattır.

Tablo 28: Kısa ve orta vadede istihdam artışının sektörlere göre dağılım, %, 2012

Sektör	31 Aralık 2012	30 Haziran 2013
Eğitim	0,5	0,8
Konaklama ve yiyecek hizmeti	1,5	0,8
Madencilik ve taş ocakçılığı	3,3	5,4
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,5	1,6
Toptan ve perakende ticaret	35,2	28,9
Ulaştırma ve depolama	40,5	43,9
İmalat	4,8	3,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,5	2,8
İnşaat	9,6	11,9
Toplam	100,0	100,0

Kaynak: İl İPTA

Kısa vadede Türkiye'de en fazla istihdam artışı bekleyen sektör imalat sektörüdür. Tüm istihdam artışı beklentisinin %27,7'si bu sektörden kaynaklanmaktadır. İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü istihdam artışının %17,7'sini, toptan ve perakende ticaret sektörü ise %12'sini oluşturmaktadır.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör yine ulaştırma ve depolama sektörüdür. Toplam istihdam artışının %43,9'u ulaştırma ve depolama sektöründen kaynaklanmaktadır. Toptan ve perakende ticaret toplam artıştan %28,9'lik pay almaktadır. Mevsimsellik nedeni ile Aralık ayında net istihdam artışı %9,6 olan inşaat sektöründe Haziran ayında daha fazla istihdam artışı beklenmektedir. Net istihdam artışının %11,9'u inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de orta vadede istihdam artış beklentisinin %24,8'i imalat sektöründen; %15,2'si idari ve destek hizmet faaliyetlerinden;%11,6'sı toptan ve perakende ticaret sektöründen kaynaklanmaktadır.

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe %21,4 olan NİDO[19], insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe ise %10,9'dur. Kısa dönemde mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü en fazla istihdamını artırmayı hedeflemektedir. Lokomotif sektör olan ulaştırma ve depolama sektöründeki net istihdam değişim oranı %5,3 iken, toptan ve perakende ticaret sektörünün de NİDO değeri %5,3'tür.

[19] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,3'ü olduğu dikkate alınmalıdır.

30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı %4,5' tir. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör yine mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe %21,4 olan NİDO, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerinde ise %12,0'dir. Kısa dönemde mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü istihdamını artırmayı hedeflerken, istihdamını azaltmayı hedefleyen sektör bulunmamaktadır. Lokomotif sektör olan ulaştırma ve depolama sektöründeki orta vadede net istihdam değişim oranı %5,6 iken, toptan ve perakende ticaret sektöründe %4,3 tür.

Tablo 29: Sektörlere göre net istihdam değişim oranı, %

SEKTÖR	31 ARALIK 2012	30HAZİRAN 2013
Eğitim	*0,9*	*1,3*
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	*3,2*	*1,6*
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	*3,6*	*5,7*
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	*21,4*	*21,4*
Toptan ve Perakende Ticaret	*5,3*	*4,3*
Ulaştırma ve Depolama	*5,3*	*5,6*
İmalat	*7,3*	*5,7*
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	*10,9*	*12,0*
İnşaat	*2,6*	*3,2*
Toplam	***4,6***	***4,5***

Kaynak: İl İPTA

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam değişim oranı %4,6 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 0,1 puan azalış göstererek 4,5'e düşmüştür. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam değişim oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmekte.

SONUÇ

Şırnak İli İşgücü Piyasası Analizi raporunun temel yaklaşımı işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda ele alınacak temel husus işgücü arzı ve talebi arasındaki eşleşmeme, diğer bir ifade ile dengesizliktir. Dengesizliği ortaya çıkartabilmek için ilin işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak analiz edilmesi gerekmektedir.

Giriş bölümünde de açıklandığı gibi ilin işgücü piyasası arz yapısı ve arzı etkileyen değişkenler eldeki mevcut veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu verilerin önemli bir kısmı il değil, İİBS2 bölümlenmesi doğrultusunda Mardin, Şırnak, Batman ve Siirt illerini kapsayan TRC3 bölgesine aittir. Arza yönelik ikinci kısıtlama ise bu verilerin önemli bölümünün 2011 yılına ait olması, bir kısmının ise daha eski tarihlere dayanmasıdır.

Talep boyutunun tespiti için özel bir araştırma düzenlenmesine rağmen bu araştırmanın da kısıtları mevcuttur. En önemli kısıt araştırmanın temelini oluşturan adres listesinden kaynaklanmaktadır. Adres listesi 2012 Nisan ayında güncelleştirilmesine ve araştırma 10+çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmesine rağmen, 1-9 çalışanı olan işyerlerine ciddi oranda kayma ile karşılaşılmıştır. 10+ işyerlerinden 1-9'a kayma, 10 kişiden az çalışanı olan işyerlerinin de büyüme olasılığının olduğunu ortaya koymaktadır, fakat bu olasılığı ölçebilecek veri seti mevcut değildir.

Diğer bir önemli kısıt ise Türkiye işgücü piyasasının yapılanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranı çok yüksektir. Bu durum kendini TRC3 bölgesinde de göstermektedir. Bölgede tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı %49,2'dir. Bu oran kadınlarda %58,6'ya çıkmaktadır. İşverenlerin çalışanlarına yönelik araştırmalarda sadece kayıtlı elemanlarını bildirdiği, kayıt dışı çalışanlarına dair bir bilgi vermedikleri bilinen bir olgudur.

Araştırmanın diğer bir kısıt da işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgiyi ayrıntılı almada problem yaşanmasıdır. Bu durum özellikle kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi temizlik, taşıma ve inşaat işlerine yönelik meslekleri tek bir kalem altında, beden işçisi olarak bildirmeleridir. Mesleklere yönelik diğer bir kısıt da Meslekler Sözlüğünde bazı mesleklerin tanımlanmasındaki eksikliklerdir. Bazı meslekler Sözlükte yer almamaktadır.

Tüm bu kısıtlara rağmen gerçekleştirilen Talep Araştırması bu güne kadar tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkan sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve zengin bir bilgi tabanına sahiptir.

Şırnak ili sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 81 il içinde 78.sıradadır. Çalışabilir yaştaki nüfusun eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşüktür. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%44,1) lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okuryazar olmayan nüfusun %82,1'i, diploması olmayanların da %64,7'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece %14,8'i lise ve dengi okul mezunu, %5,6'si yüksek eğitimlidir.

Bu yapının işgücü piyasasını derinden etkilemesi kaçınılmazdır. Eğitim oranlarının düşüklüğü işgücü piyasasına girişi zorlaştırmaktadır. Eğitim seviyesi ile istihdam arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları bölgede de yükselmektedir. Eğitim düzeyi ve istihdam arasındaki pozitif ilişki özellikle kadınlarda daha belirgindir. Okuryazar olmayanlarda %8 olan istihdam oranı, lise altı eğitimlilerde %32,1'e, lise ve dengi okul mezunlarında %43,7'e yüksekokul mezunlarında %75,8'a yükselmektedir. Kadınlarda lise altı eğitimlilerde %6,7 olan istihdam oranı 56,9 puan artarak yüksek eğitimlilerde %63,6'ya, erkeklerde 27,1 puan artarak %52,9'dan % 80'a yükselmektedir.

Tarım sektöründe yaşanan çözülme bölgede de kendini etkin olarak göstermekte ve toplam istihdam oranının azalmasına yol açmaktadır. Tarım dışı çalışan sayısında ise iyileşme görülmektedir. 2011 yılında 2005 yılına göre tarım dışı sektörlerde çalışan sayısındaki artış %23,3'tür. Özellikle tarım dışı sektörlerde çalışan kadınlarda çok yüksek istihdam artışı yaşanmaktadır.

Bununla beraber tarım dışı sektörlerde görülen istihdam artışı, tarım sektöründe çalışan oranın çok düşük olması nedeni ile istihdam oranı üzerinde etkili olmakta ve tarımdaki çözülmeye paralel toplam tarım dışı istihdam oranı yıllar itibariyle artış göstermektedir.

Bölge istihdamının % 22,5'i sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %59,2 iken, sanayi sektöründe çalışanların %70,7'sini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %19,5'i lise ve dengi okul mezunu, %3,7'si de yüksekokul mezunudur.

Bölgede istihdam oranı artarken, işsizlik oranı azalmaktadır. Bölge toplam işsizlik oranı % 12,7, erkek işsizlik oranı % 12,8, kadınlarda %11,8'dir. En düşük işsizlik oranı % 10,7 ile yükseköğretim eğitimliler iken bunu % 12,2 ile okuma yazma bilmeyenler izlemektedir. Lise altı eğitimlilerde % 13,0 olan işsizlik oranı lise ve dengi okul mezunlarında % 13,4'tür. Diğer bir ifade ile işsizlik oranının en yüksek olduğu eğitim seviyesi lise ve dengi meslek okulu mezunlarıdır. Yalnız bölgede çok ilginç bir yapı dikkati çekmektedir. Hem lise ve dengi meslek okulu hem de yüksek eğitim işsizlik oranını yükselten kadınlardır. Lise ve dengi meslek okulunda erkeklerde %12,5 olan işsizlik oranı, kadınlarda % 23,8'e, yükselmektedir. Lise ve dengi meslek okulu mezunu kadınlardaki işsizlik oranı, bölgenin en yüksek işsizlik oranıdır.

En yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubundadır. Bu yaş grubunda %19,3 olan işsizlik oranı, erkeklerde %18,2, kadınlarda ise %23,9'dur. Bölgedeki en yüksek işsizlik oranı da 20-24 yaş grubu kadınlardaki işsizlik oranıdır. 20-24 yaş grubunu %18,9 ile 15-19 yaş grubu takip etmektedir. Bu grupta erkeklerde işsizlik oranı %21,8 ile %10,7 olan kadınlar işsizlik oranından daha yüksektir.

İŞKUR'a kayıtlı işsizler incelendiğinde aynı yapının Şırnak ili kayıtlı işsizleri için de geçerli olduğu görülmektedir. 2012 yılında en fazla kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin %28,9'u bu yaş grubundadır. İşsizlerin üçte ikiye yakını da 20-34 yaş grubundadır.

İlin eğitim durumuna paralel olarak kayıtlı işsizlerin %65'i lise altı eğitime sahiptir. Kayıtlı işsizlerin %7'si yüksek eğitimlidir. Kayıtlı işsiz istatistikleri ilde de bölge işsizlik yapısına benzer bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bu istatistiklerde de eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların işgücü piyasasına girmeleri artmaktadır. Lise altı eğitimli kayıtlı kadın işsizler toplam lise altı eğitimli kayıtlı işsizlerin %20'si oluştururken, yüksek eğitimlilerde bu oran %30'a yükselmektedir.

Talep araştırması sonuçlarına göre toplam çalışanların sadece %3,5'i kadındır ve bu oran %25 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

Kadın çalışanların görece olarak ağırlıklı çalıştıkları sektörler insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, eğitim sektörü, finans ve sigorta faaliyetleri gibi daha çok daha yüksek eğitim seviyesi gerektiren işyerleridir. Yukarıda açıklanan göstergelerle birlikte bu gösterge de Şırnak'ta ancak daha yüksek eğitim seviyesine sahip kadınların işgücü piyasasına girme şansının olduğunu göstermektedir.

Erkek ağırlıklı olmasına rağmen kadın çalışanların dörtte birini istihdam eden bir sektör vardır, ticaret ve bu sektördeki kadın çalışanların meslekleri, belirli bir eğitim düzeyi ve belirli beceri isteyen mesleklerdir.

Kadın çalışanların görece olarak daha etken oldukları meslekler veri giriş kontrol işletmeni, kat görevlisi-temizlik, sekreter, kasiyer, ön-büro şefi(otel), aşçı gibi eğitimden çok belli bir beceri isteyen meslekler ve sınıf öğretmeni, okul öncesi öğretmeni, otomasyon sistemleri teknisyeni, hemşire, büro

memuru(ücret hesaplama) gibi yüksek eğitim seviyesi isteyen mesleklerdir. Diğer bir ifade ile kadınlar ya belirli becerileri gerektiren düşük eğitimli mesleklerde veya yüksek eğitim düzeyi isteyen mesleklerde çalışmaktadır.

İlde açık işlerin karşılanma oranı, diğer bir ifade ile işe yerleştirme oranı %84,5 tir. Bu oran özel sektörde, %64,3'tür. İŞKUR istatistiklerine göre toplam işe yerleştirmelerin %83'ü 15-39 yaş aralığındadır. Kayıtlı işsizlerin yaş dağılımı ve işe yerleştirme oranı dikkate alındığına bu oran doğal görülebilir. Toplam kayıtlı işsizlerin %81,5'i 15-39 yaş grubundadır ve işe yerleştirilenlerin %26,7'si kadındır.

Eğitim durumuna göre işe yerleştirmelerde kadın payları da bu eğilimi desteklemektedir. İşe yerleştirmelerde kadın payının en yüksek olduğu eğitim seviyesi ilköğretim eğitim düzeyidir.

Kadınların işe yerleştirilmelerinde kurslar vasıtasıyla yapılan işe yerleştirmeler önemli yer almaktadır. Kurslar vasıtasıyla yapılan yerleştirmelerin %32,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Hedef istihdamın artırılması ise, istatistikler kadın istihdamını artırmadan bu hedefe ulaşmanın mümkün olmadığını göstermektedir. Bunun için de kadın eğitim seviyesinin artırılması ve düşük eğitim seviyesine sahip kadınların da istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekliliktir. Şırnak'ta İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin %60'ı lise altı eğitimlidir. Bu kişilerin istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır.

Talep boyutu itibariyle, araştırma sonuçlarına göre Şırnak ilinde 10+ özel sektör yerel birim işyerlerinde çalışanlar sayısına göre lokomotif sektörler ulaştırma ve depolama ile ticaret sektörü olması sonucu en fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek de bu iki sektördedir.

Buna karşılık açık iş oranları itibariyle önde gelen sektör insan sağlığı ve sosyal hizmetler sektörüdür. Sektörde açık iş oranı yaklaşık beşte birdir. Sektörde çalışan sayısının çok az olması (sadece binde 4) ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir.

En fazla çalışana sahip sektörlerin açık iş oranları düşüktür. Ulaştırma ve depolama sektöründe açık iş oranı %1,6, ticaret sektöründe %1,6, inşaat sektöründe de %2,8'dir. Açık iş oranı Türkiye ortalamasına göre düşüktür. İlin açık iş oranı %2,8, Türkiye'nin %3,3'tür.

Açık iş oranının yüksekliğinin iki anlamı vardır. Ya istihdamda yaşanan yüksek artış, doldurulması gereken işler yaratmaktadır; ya da yüksek bir eleman devri nedeniyle yüksek açık iş yaşanmaktadır.

Elimizde şu aşamada ilde istihdam artışını gösterecek bir veri yoktur. Bu veri ancak gelecek yıl mevcut olacaktır. 10+ işyerlerinde tam sayımın uygulanması, gelecek yıl kapsanacak bir çok işyerinin bu yıl ile aynı olmasına yol açacak ve hem gruplandırılmış veriler hem de işyeri bazında açık iş oranı ve sebebi bulunabilecektir.

Ana meslek grupları itibariyle en yüksek açık iş oranının olduğu grup, tesis ve makine operatörleri ve montajcılar grubudur. İkinci sırada teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları, üçüncü sırada nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar yer almaktadır. Açık iş oranı yüksek mesleklerin büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek tır şoförüdür. Tır şoförünü temizlik görevlisi takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslek de tır şoförüdür. Bu mesleği otomasyon sistemleri teknisyeni takip etmektedir.

İlde açık işlerde işverenlerin aradıkları elemanlarda istenilen eğitim düzeyine verdikleri "fark etmez" cevabı dikkat çekicidir. Açık işlerde ilk sıralarda yer alan meslekler tır şoförü, garson ve kasiyer gibi

belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olmasına rağmen bu meslekler için de istenen eğitim düzeyi sorusuna verilen cevap “fark etmez “ olmuştur. Bunun arkasında işverenlerin aradıkları elemanlarda eğitim düzeyinden çok meslekte yeterli bilgiye sahip olmalarını istemeleri etkendir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin bulunmama nedenleri sıralaması da bu görüşü teyit etmektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada meslekte eleman bulunamaması gelmektedir. İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında yine tır şoförü ve otomasyon sistemleri teknisyeni gelmektedir.

Sadece ilk iki meslekte değil, ilk onda yer alan açık işlerle temininde güçlük çekilen meslekler arasında da büyük bir paralellik vardır. Aynı paralellik istenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerde de görülmektedir. Becerilerin geliştirilerek işverenlerin istekleri doğrultusunda açık işlerin karşılanması bu mesleklere ve yukarıda belirtilen meslek gruplarına yönelik eğitim programlarını öncelikli hale getirmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin gelecek beklentileri olumludur. Gerek kısa dönem (altı ay) , gerekse orta dönem (on iki ay) itibariyle en çok net istihdam artışı beklenen sektör yine ulaştırma ve depolama sektörüdür. Gerek gelecek istihdam artışının ulaştırma ve depolama sektörü ağırlıklı olması, gerekse açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin ulaştırma ve depolama sektöründe olması, bu sektörde emek arzı ile emek talebi arasında bir dengesizlik olduğunu ve bu dengesizliği giderebilmek için de ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlanması amacıyla; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemi hedeflenmelidir.

Verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli olması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması ve istihdam garantili olması gerekir. Bu amaçla verilecek eğitimlerin biçim ve içerik açısından belirlenmesi noktasında mesleki eğitim uzmanlarının yanı sıra ilgili alanlardan işveren temsilcilerinin görüşlerinin alınması çok önemlidir.

İlde dikkat çeken diğer bir husus da özellikle de bazı sektörlerde görülen yüksek işe giriş ve çıkışlardır. Bu yüksek devinim ilde yüksek bir kayıtdışı istihdamın olduğuna dair kanaat oluşturmaktadır. Hem kayıtdışılığın önlenmesinde hem de devinimin işletme ve ekonomide sebep olduğu üretim kayıplarının, elemanları tekrar eğitme maliyetlerinin azaltılmasında da İŞKUR’a görev düşmektedir; işletmelerin eleman alımlarında İŞKUR’u daha fazla kullanmaları için oluşturulmuş olan teşvik sistemlerini işverenlere daha etkili yollarla anlatmak ve işe yerleştirilen elemanların takibini daha etkin yapmak.

Cizre ilçesinde açılacak olan organize sanayi bölgesinde ihtiyaç duyulacak nitelikli elemanı İŞKUR ve işletmelerin işbirliğiyle yetiştirilmesi ve ileriye yönelik mesleki eğitim planların işbirliğiyle oluşturulması, insan kaynağını doğru bir şekilde kullanılması ilimiz açısından önem arz etmektedir.

İlin işgücü piyasasının kalbi Habur Sınır Kapısı’dır. Kapının çalışma durumu ildeki bütün sektörlerin işleyişlerini etkilemektedir. Özellikle ulaştırma ve depolama sektörünün il için önemi yapılan İş Piyasası Analizi ile ortaya çıkmıştır. Bu sektör tamamen Habur Sınır Kapısı’na bağlıdır. Kapının daha işleyiş kazanması il için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

….. İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI
(İŞYERİ BİLGİ FORMU)
Sayın İşyeri Yetkilisi,
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.
Bilgi verme ve gizlilik
Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun Madde 21-Gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136. maddesi hükümleri uygulanır.”
Kapsam
Bu araştırma, İlinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm İşyerlerini kapsamaktadır. İlgi formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.
Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.
Örnek No:
İşyerinin Yasal Ünvanı :
İşyerinin Tabela Ünvanı:
…..
ADRES BİLGİLERİ
…..
Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin Bilgileri
…..
BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI
…..

Bölüm I - İŞYERİ FAALİYETİ

1: İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz(*)

01		Madencilik ve Taş ocakcılığı
02		İmalat
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
05		İnşaat
06		Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
07		Ulaştırma ve depolama
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
09		Bilgi ve iletişim
10		Finans ve sigorta faaliyetleri
11		Gayrimenkul faaliyetleri
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri
14		Eğitim
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
17		Diğer hizmet faaliyetleri

(*) Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.

Sayfa 1

2: İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile	Aynı		
	Değişmiş		
3: İşyeri mevsimlik çalışıyor mu?	Evet		→ Soru 4'e geçiniz.
	Hayır		→ Soru 4'e geçiniz.

Bölüm II - MEVCUT İSTİHDAM

S4: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü,	Erkek	Kadın	Toplam

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S5: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S5.1: Eleman ihtiyacı duymuyoruz ☐ → Soru 6.1'e geçiniz.

01	02	03	04										05	06				
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu 5.Lisans 6. Lisans üstü 7. Farketmez	Beceri İhtiyacı (*) 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma 6 Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği										İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET	Açık işlerinizi hangi yolla arıyorsunuz (*) 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet Siteleri 5. Özel İstihdam Büroları				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	2- HAYIR	1	2	3	4	5
	☐☐	☐											☐					

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S6.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman alımı yapıldıysa mesleklere göre belirtiniz?

S6.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman alımı yapılmadı. ☐ → Soru 7'e geçiniz.

01	02
Eleman Alınan Meslekler	Alınan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S7.1: İşyerinizde, 2012 yılı içerisinde eleman çıkma/çıkarılma durumunu mesleklere göre belirtiniz?

S7.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman çıkma/çıkarılma durumu olmadı. ☐ → Soru 8'e geçiniz.

01	02
Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM V. 31 ARALIK 2012 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.8: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	**Evet** →	**8.3'e geçiniz**
S.8.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	9.soruya geçiniz
S.8.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	9.soruya geçiniz
S8.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
31 Aralık 2012 tarihi itibariyle ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

01	02	03
S.9: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	**Evet** →	**9.3'e geçiniz**
S.9.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
31 Aralık 2012 tarihi itibariyle AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01		02	03
S.10: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?		Evet →	10.3'e geçiniz
S.10.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum.	☐	→	11.soruya geçiniz
S.10.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.	☐	→	11.soruya geçiniz
S10.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?			
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler		30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
		|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01		02	03
S.11: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?		Evet →	11.3'e geçiniz
S.11.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum.	☐	→	12.soruya geçiniz
S.11.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.	☐	→	12.soruya geçiniz
S11.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?			
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler		30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
		|_|_|	

BÖLÜM VII. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S12.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S12.2: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → Anket Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temimininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşıladınız mı? **1-EVET** **2- HAYIR** **3-KISMEN**	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*) 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
			1	2	3	4	5
01	02	03	04				
	|_|_|	|_|					

Ek 2- Ek 2a: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tam sayım yapılan iller dışında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 64 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla girişim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak nmin=125 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Ek 2b: Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde girişimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet ve büyüklük grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formulu aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h{}^2 v\left(\bar{y}_h\right) = N_h{}^2 \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h\right)^2 / \left(n_h - 1\right)\right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$$ olarak elde edilir.

Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 2c- Araştırma Yöntemi

İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dahilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 66 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir. Geri kalan 66 ilde ise 10+işyerlerinde tam sayım uygulanmıştır. Şırnak ili de tam sayım uygulanan illerden bir tanesidir.

Amaç: Talep araştırmasının amacı işsizliğin indirgenmesi ve iller bazında sektörlere göre istihdam politikalarının oluşturulması için işverenlerin talep boyutunu tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

Coğrafi kapsam: İlçe ve köyleri de kapsayacak şekilde tüm ildir.
Birim: İldeki 10 ve daha fazla kişi çalışanı olan yerel birim işyerleridir.
Yerel birim coğrafi olarak tanımlanan bir yerdeki mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetleri ya da bunların bir kısmını yürüten bir girişim ya da girişimin bir parçasıdır. Yerel birim girişimin; merkez, büro, mağaza, büfe, fabrika, atölye, maden ocağı, şantiye, otel, lokanta, kafe, okul, hastane, depo gibi adresi coğrafi olarak tanımlanabilen bir yerdeki yerleşik olan bölümüdür. Bu yerde ekonomik faaliyet tek bir girişim için bir ya da daha çok kişinin tam gün ya da kısmi olarak çalışmasıyla yürütülür. Girişim merkezinin bulunduğu yer de bir yerel birimdir.
Çerçeve: TÜİK'in 2011 yılı İşyeri Kayıt Sistemi işyerleri listesini oluşturmuştur. Çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için işyeri cevapsızlık formu doldurulmuştur.
Sektörel kapsam: İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si kapsama dahil edilmiştir.

B	*Madencilik ve Taş ocakçılığı*
C	*İmalat*
D	*Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı*
E	*Su temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri*
F	*İnşaat*
G	*Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı*
H	*Ulaştırma ve Depolama*
I	*Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri*
J	*Bilgi ve İletişim*
K	*Finans ve Sigorta Faaliyetleri*
L	*Gayrimenkul Faaliyetleri*
M	*Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler*
N	*İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri*
P	*Eğitim*
Q	*İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri*
R	*Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor*
S	*Diğer Hizmet Faaliyetleri*

Kapsanmayan sektörler

A	*Tarım, Ormancılık, Balıkçılık*
O	*Kamu Yönetimi ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik*
T	*Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri*
U	*Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri*

Meslek sınıflaması: Mesleklerin tespitinde kullanılan sınıflama ISCO 2008'in Türkiye uyarlaması olan Türk Meslekler Sözlüğüdür.

Veri derleme yöntemi: İşgücü Piyasası Talep Araştırması (İPTA) alan uygulaması yüz yüze görüşme yöntemi ile 10 Eylül- 31 Ekim 2012 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Cevapsızlık düzeltmesi: Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.
R®= cevapsızlık düzeltmesi, R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Tamsayım Yapılan İllerin Adı	10+ İşyeri Sayısı
Balıkesir	1.585
Manisa	1.582
Tekirdağ	1.545
Hatay	1.416
Aydın	1.370
Şanlıurfa	1.342
Kahramanmaraş	1.327
Eskişehir	1.282
Sakarya	1.250
Malatya	1.070
Afyonkarahisar	995
Elazığ	974
Ordu	962
Kütahya	890
Erzurum	856
Van	850
Zonguldak	832
Sivas	804
Çorum	802
Çanakkale	753
Düzce	736
Uşak	691
Giresun	687
Mardin	677
Osmaniye	671
Adıyaman	644
Batman	641
Rize	607
Aksaray	602
Nevşehir	559
Edirne	517
Isparta	505
Kırklareli	485
Kastamonu	481
Yozgat	475
Amasya	445
Niğde	423
Bolu	406
Karaman	393
Yalova	386
Burdur	364
Şırnak	345
Bartın	303
Karabük	299
Bilecik	291
Bingöl	281
Sinop	280
Erzincan	278
Kırşehir	260
Artvin	244
Kırıkkale	240
Siirt	233
Bitlis	216
Ağrı	213
Çankırı	212
Muş	192
Kars	177
Iğdır	162
Gümüşhane	127
Kilis	119
Hakkari	117
Tunceli	93
Bayburt	77
Ardahan	57
Tamsayım Toplamı	**38.698**

Örnekleme Yapılan İllerin Adı	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
Adana	1.677
Ankara	1.982
Antalya	1.745
Bursa	1.838
Denizli	1.507
Diyarbakır	1.422
Gaziantep	1.472
İstanbul	2.132
İzmir	1.881
Kayseri	1.440
Kocaeli	1.737
Konya	1.658
Mersin	1.572
Muğla	1.478
Trabzon	1.393
Örneklem Toplam	**24.934**
Tokat (Pilot İl)	704
Samsun (Pilot İl)	1387
Araştırmada Seçilen Toplam İşyeri	**65.723**

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*: Belirli** bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 10-Eylül-31 Ekim tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

***İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi*:** Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan **"**Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2011 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için **"**işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$İKO = \frac{İşgücü\ Arzı\ (İstihdam + İşsiz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = $\frac{Toplam\ istihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ istihdam}$ x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer

işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine

ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine ençok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{\text{İşsiz}}{\text{İşgücü arzı (istihdam+işsiz)}}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzdesi
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma,öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. *Eğitim/Öğretime devam ediyor:* Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = $\frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus-(İstihdam+İşsiz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl sure ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz

kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için

belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Ek 4- Ek Tablolar

İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (SEGE-2011)					
İL KODU	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*	*İL KODU*	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*
TR100	İstanbul	1	TRB11	Malatya	42
TR510	Ankara	2	TR332	Afyon	43
TR310	İzmir	3	TR905	Artvin	44
TR421	Kocaeli	4	TRA12	Erzincan	45
TR611	Antalya	5	TR631	Hatay	46
TR411	Bursa	6	TR821	Kastamonu	47
TR412	Eskişehir	7	TR813	Bartın	48
TR323	Muğla	8	TR722	Sivas	49
TR211	Tekirdağ	9	TR833	Çorum	50
TR322	Denizli	10	TR823	Sinop	51
TR424	Bolu	11	TR903	Giresun	52
TR212	Edirne	12	TR633	Osmaniye	53
TR425	Yalova	13	TR822	Çankırı	54
TR222	Çanakkale	14	TR712	Aksaray	55
TR213	Kırklareli	15	TR713	Niğde	56
TR621	Adana	16	TR832	Tokat	57
TR721	Kayseri	17	TRB14	Tunceli	58
TR422	Sakarya	18	TRA11	Erzurum	59
TR321	Aydın	19	TR632	Kahramanmaraş	60
TR521	Konya	20	TR902	Ordu	61
TR612	Isparta	21	TR906	Gümüşhane	62
TR221	Balıkesir	22	TRC13	Kilis	63
TR331	Manisa	23	TRA13	Bayburt	64
TR622	Mersin	24	TR723	Yozgat	65
TR334	Uşak	25	TRC12	Adıyaman	66
TR613	Burdur	26	TRC22	Diyarbakır	67
TR413	Bilecik	27	TRA22	Kars	68
TR812	Karabük	28	TRA23	Iğdır	69
TR811	Zonguldak	29	TRC32	Batman	70
TRC11	Gaziantep	30	TRA24	Ardahan	71
TR901	Trabzon	31	TRB13	Bingöl	72
TR522	Karaman	32	TRC21	Şanlıurfa	73
TR831	Samsun	33	TRC31	Mardin	74
TR904	Rize	34	TRB21	Van	75
TR423	Düzce	35	TRB23	Bitlis	76
TR714	Nevşehir	36	TRC34	Siirt	77
TR834	Amasya	37	TRC33	Şırnak	78
TR333	Kütahya	38	TRA21	Ağrı	79
TRB12	Elazığ	39	TRB24	Hakkari	80
TR715	Kırşehir	40	TRB22	Muş	81
TR711	Kırıkkale	41			

Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri*

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Toplam	**55 639**	**26 420**	**24 320**	**2 100**	**29 219**	**47,5**	**43,7**	**7,9**
Adana	1 536	671	595	77	864	43,7	38,7	11,4
Adıyaman	408	211	187	23	197	51,7	46,0	11,1
Afyonkarahisar	530	250	237	13	281	47,1	44,7	5,1
Ağrı	333	163	151	12	170	49,0	45,5	7,2
Amasya	255	124	116	7	131	48,5	45,6	6,0
Ankara	3 794	1 691	1 570	121	2 103	44,6	41,4	7,1
Antalya	1 559	835	790	45	723	53,6	50,7	5,4
Artvin	134	78	73	5	56	58,3	54,7	6,0
Aydın	794	391	359	33	403	49,2	45,1	8,3
Balıkesir	942	459	426	33	483	48,7	45,2	7,2
Bilecik	163	76	72	4	87	46,7	44,2	5,3
Bingöl	182	86	78	8	95	47,5	43,1	9,3
Bitlis	208	103	91	11	106	49,2	43,7	11,1
Bolu	223	105	99	6	118	47,1	44,4	5,7
Burdur	201	103	97	6	98	51,3	48,2	5,9
Bursa	2 045	985	916	69	1 060	48,2	44,8	7,0
Çanakkale	408	204	195	8	204	49,9	47,8	4,2
Çankırı	140	69	65	3	71	49,0	46,6	5,0
Çorum	415	193	183	10	221	46,6	44,1	5,3
Denizli	733	384	360	23	350	52,3	49,1	6,1
Diyarbakır	995	402	347	55	592	40,4	34,9	13,8
Edirne	335	188	177	11	147	56,2	52,9	5,9
Elazığ	418	178	159	19	241	42,5	38,0	10,6
Erzincan	167	79	74	5	88	47,4	44,4	6,4
Erzurum	549	259	242	17	290	47,2	44,1	6,6
Eskişehir	634	265	247	18	369	41,8	39,0	6,6
Gaziantep	1 134	497	460	38	637	43,9	40,5	7,6
Giresun	336	166	153	14	169	49,6	45,4	8,3
Gümüşhane	100	45	41	4	55	45,0	41,2	8,5
Hakkari	174	72	62	9	102	41,2	35,8	13,0
Hatay	1 035	474	423	51	560	45,8	40,9	10,8
Isparta	327	163	152	12	164	50,0	46,4	7,1
Mersin	1 241	570	517	54	671	46,0	41,6	9,4
İstanbul	10 368	4 983	4 565	418	5 384	48,1	44,0	8,4
İzmir	3 173	1 477	1 330	147	1 696	46,6	41,9	9,9
Kars	211	108	102	6	102	51,4	48,3	6,0
Kastamonu	292	161	156	6	131	55,2	53,3	3,5
Kayseri	917	396	368	28	522	43,1	40,1	7,0
Kırklareli	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Kırşehir	173	80	75	6	93	46,5	43,1	7,3
Kocaeli	1 208	555	502	53	653	45,9	41,5	9,5
Konya	1 493	683	649	33	811	45,7	43,5	4,9
Kütahya	453	207	195	12	246	45,6	43,0	5,9
Malatya	556	251	230	21	305	45,2	41,4	8,4
Manisa	1 048	546	520	26	502	52,1	49,6	4,8
Kahramanmaraş	726	335	307	28	391	46,1	42,2	8,4
Mardin	471	198	177	20	274	41,9	37,6	10,3
Muğla	669	365	343	22	303	54,6	51,3	6,1
Muş	248	125	115	10	123	50,3	46,3	8,1
Nevşehir	215	115	110	5	100	53,4	51,1	4,3
Niğde	244	129	122	7	115	52,9	49,8	5,8
Ordu	551	299	282	16	252	54,2	51,3	5,4
Rize	253	120	108	13	132	47,6	42,6	10,5
Sakarya	678	309	281	27	370	45,5	41,5	8,8
Samsun	960	472	434	38	488	49,2	45,2	8,0
Siirt	185	79	73	7	106	42,9	39,2	8,6
Sinop	164	81	77	4	83	49,6	47,1	4,9
Sivas	474	209	194	15	265	44,1	40,9	7,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49,0	6,9
Tokat	453	218	207	11	235	48,1	45,6	5,2
Trabzon	592	305	281	24	288	51,4	47,4	7,8
Tunceli	72	40	35	5	32	55,1	48,2	12,5
Şanlıurfa	988	447	400	46	542	45,2	40,5	10,4
Uşak	269	144	132	12	125	53,6	49,1	8,4
Van	638	276	249	27	362	43,2	39,0	9,8
Yozgat	347	171	159	12	176	49,4	45,9	7,0
Zonguldak	488	238	220	17	251	48,7	45,1	7,3
Aksaray	273	147	139	8	126	53,8	51,0	5,3
Bayburt	58	33	32	2	25	57,4	54,5	4,9
Karaman	176	88	81	6	88	49,9	46,4	7,1
Kırıkkale	216	84	75	9	132	38,8	34,8	10,3
Batman	314	128	112	16	186	40,8	35,7	12,6
Şırnak	260	109	93	17	150	42,1	35,7	15,3
Bartın	150	74	69	5	77	49,0	45,7	6,9
Ardahan	80	50	47	3	31	61,7	58,2	5,7
Iğdır	125	71	66	5	54	56,8	52,6	7,3
Yalova	163	76	69	8	87	46,8	42,0	10,2
Karabük	178	73	67	6	105	40,9	37,4	8,6
Kilis	85	43	41	2	42	50,7	47,9	5,5
Osmaniye	343	148	132	16	194	43,3	38,6	10,9
Düzce	262	141	130	11	121	53,6	49,4	7,8

Kaynak:TÜİK *(2 Ekim 2011 itibariyle)